

4

Limburgs Tijdschrift voor *Genealogie*

uitgave van de sectie genealogie van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap

Maastrichtse snippers

*Landverhuizers uit de voormalige
gemeente Limbricht*

Zeven generaties Cals

*Het voormalige kerkhof aan de
Ganzenstraat te Venlo*

*Hausmans & Co, Bornse burgemeesters
in de negentiende eeuw*

*Jeneverstokerijen in de stad Maastricht
rond 1818*

JAARGANG 29 | DECEMBER 2001

LGOG

Inhoudsopgave

Mededelingen, vragen, aanvullingen, boeken, enz.	98
Maastrichtse snippers, door L.J. Gubbels, Schinekstraat 62, 6171 AP Stein	100
Landverhuizers uit de voormalige gemeente Limbricht, door Irma Lommen-Salden, Pagestraat 21, 6141 AL Limbricht (wordt vervolgd)	103
Zeven generaties Cals, door B.A.Th. Close, Meerkoetlaan 57, 6641 ZB Beuningen (wordt vervolgd)	106
Het voormalige kerkhof aan de Ganzenstraat te Venlo, door M.J.J. Bergevoet, Tegelseweg 208, 5912 BL Venlo (wordt vervolgd)	111
Hausmans & Co. Bornse burgemeesters in de negentiende eeuw, door F.S.J.G. Hermse, Odasingel 4, 6131 GV Sittard	115
Jeneverstokerijen in de stad Maastricht rond 1818, door R.H.C. van Maanen, Schaeplanstraat 15, 4191 HL Geldermalsen	121

verschijnt vier maal per jaar

Administratie, lidmaatschappen, losse nummers:
L.G.O.G., postbus 83, 6200 AB Maastricht
Postbank 1037880 t.n.v. L.G.O.G.

Redactie-adres:
Koningsberg 17, 6129 AT Berg-Urmond, tel. 046 - 433 29 30
e-mail: h.strijkers@hetnet.nl

Het werk van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig
Genootschap wordt in belangrijke mate
financieel ondersteund door de Provincie Limburg.

ISSN 0169-5177

Mededelingen

Tweede Limburgs Kwartierstatenboek 2002

In maart 2002 verschijnt het Tweede Limburgs Kwartierstatenboek als vervolg op het eerste deel, dat is verschenen eind 1998 bij gelegenheid van 25 jaar NGV in Limburg, en dat al jaren uitverkocht is. Toen bestond het uit kwartierstaten van Limburgse NGV-leden met 32 kwartieren plus de namen van de kwartierdragers tot en met 63.

Deel 2 bestaat uit nieuwe kwartierstaten van andere leden of hun partners. Verder is er een groot aantal kwartierstaten waarbij personen van de bovenste generatie uit deel 1 nu als probant zijn opgenomen. Er wordt voortgebouwd op deel 1 waarbij wordt teruggegaan tot ver in de zeventiende eeuw. Verder zijn er aanvullingen en verbeteringen op deel 1, en natuurlijk een index. Alle kwartierstaten, in totaal zo'n 65 stuks, zijn weer in schema afgedrukt over twee pagina's A4. Het boek wordt gepresenteerd tijdens de jaarvergadering van de NGV afdeling Zuid Limburg op 23 maart 2002 te Kanne, en is dan ook af te halen.

Om zeker te zijn van een exemplaar dient U vooraf in te tekenen. De oplage wordt bepaald aan de hand van die voorintekening. U kunt intekenen door contact op te nemen met de penningmeester D.J.J. Lauwers, Lünenschloszstraat 7, 6137 PJ Sittard, tel 046-4519474. U dient namelijk voor 25 december 2001 het verschuldigde bedrag á Fl. 29,95 (€ 13,65) per gewenst exemplaar (plus Fl. 10,00 ofwel € 4,55) per exemplaar voor toezending per post (indien gewenst) over te maken naar postgirorekening 7810920 ten name van D.J.J. Lauwers te Sittard, onder vermelding van aantal gewenste exemplaren. Zorg er ook voor dat het adres van de afzender van het geld duidelijk is. Voor 1 januari 2002 dus alleen guldens overmaken!

Het boek kan worden afgehaald op bovengenoemde jaarvergadering bij de presentatie, en op de bijeenkomst volgend op die presentatie van de NGV afdeling Zuid-Limburg. Niet afgehaalde boeken worden niet verstuurd tenzij alsnog tevoren Fl. 10,- wordt betaald. Vergeet niet een exemplaar te reserveren. Er zullen nauwelijks boeken zijn voor de losse verkoop. Van deel 1 zijn er ook geen exemplaren meer te koop.

Bidprentjes CD

De Nederlandse Genealogische Vereniging afdeling Zuid-Limburg brengt haar bidprentjesbestand uit op een CD-ROM. Deze CD met de genealogische gegevens van meer dan 100.000 bidprentjes is in pdf formaat (Acrobat Reader meegeleverd) en is medio oktober 2001 verschenen.

De collectie Bouten is opgenomen in deze nieuwe CD en is derhalve niet meer op floppy verkrijgbaar. De hoofdmoot van deze verzameling zijn natuurlijk Limburgse prentjes maar er zijn ook aanzienlijke aantallen Brabantse (Tilburg), Belgische (Maaseik) en Duitse (Grensstreek) prentjes. Ook veel prentjes van Noord-

Nederlanders die begin deze eeuw in de Limburgse mijnen kwamen werken. Wellicht een leuk Kerstcadeau. Bestellen van deze CD kan alleen door overmaking van € 10,- (fl. 22,-) voor NGV leden of € 12,50 (fl. 27,50) voor Niet NGV leden PLUS € 1,85 (fl. 4,05) verpakking- en verzend kosten op giro 7750968 van A.J. Griens te Landgraaf.

Bij bestellen via bank of Girotel OOK het adres vermelden waar de CD naar toe gestuurd moet worden.

Vragenrubriek

485. De Ruyter

Ik ben op zoek naar een **Elisabeth de Ruyter**, afkomstig uit Maastricht. Zij trouwde op 3 november 1782 voor het gerecht in Maassluis en voor de R.K. kerk in Maasland met Petrus Jacobus den Brabander. Getuigen waren Willem den Brabander en Cornelia Kuykhooven.

Zij kregen twee kinderen:

1. Simon, gedoopt Maasland, 7-8-1783, P.M. Simon en Marijtte den Brabander. Simon is bakker van beroep. Hij overleed voor 1849 en komt niet voor in de tienjaren-tafels van Maassluis of Maasland.
2. Johannes, gedoopt Maasland, 26-2-1785, P.M. Willem den Brabander/Joanna de Ruyter.

Wie heeft meer gegevens over de ouders van Elisabeth de Ruyter?

*P.A.M. van der Helm, Saruman 2, Geldrop,
e-mail: pietvanderhelm@zonnet.nl*

486. Notermans

Wie kan mij meer gegevens verschaffen over **pastoor Josephus Notermans**, geboren te Obbicht-Papenhoven op 31 juli 1720 als zoon van Maximilianus Notermans en Maria Demandt. Waar en wanneer was hij pastoor?

Alle gegevens over hem zijn welkom.

*H.A. Dabekaussen, De Merodelaan 72/1,
Domein "Petersheim", 3620 Lanaken (B),
tel. 089-712406, fax. Nr. 089-718259.*

Boeken

De pachten en cijnsen van Einrade tussen ca. 1320 en 1396

Peter Bertram uit Vaals heeft een studie gemaakt en gebundeld van een blijkbaar uit de veertiende eeuw daterende pacht -en cijnslijst van Einrade met de toebehorende verklaringen. Einrade was tot aan het einde van het feodale tijdperk het centrum van de gelijknamige heerlijkheid in het huidige Vaals-Holset. De op een perkamenten rol geschreven lijst bevindt zich in het stadsarchief van Maastricht. Zij behoort tot het hier gedeponeerde archief van de RK parochie St.-Lambertus van Vaals. De in de lijst genoemde en tot afgifte verplichte personen woonden zowel in het huidige Nederland, België en Duitsland. Het is derhalve ook voor

het huidige gebied van de Euregio van belang. Van deze lijst is in 1973 een geschreven kopie gemaakt, maar die bevat volgens Bertram vele vergissingen. In 1918 zou dr. Goossens van het Rijkarchief Limburg een afschrift van deze lijst hebben gemaakt, maar die is er niet meer. Wie meer hierover wil weten kan contact opnemen met Peter Bertram, Tentstraat 68, 6291 BL Vaals, tel. 043-3064739.

Familie Timmermans Horn, Baarlo, Baexem, Weert, Nederweert 1698-2001

Jac Timmermans, woonachtig in Sittard, heeft het resultaat van zijn genealogische onderzoeken verzameld en opgeschreven in een boek op A4-formaat met bovenvermelde titel. Hij behoort sinds medio 1995 tot de niet-actieven en is van die tijd op speurtocht naar zijn familieverleden. Na het volgen van een cursus genealogie bij het Rijksarchief in Limburg te Maastricht begon de echte speurtocht.

Het boek dat in mei 2001 is uitgekomen telt 153 bladzijden en is voorzien van een inhoudsopgave, een uitgebreide index op aangetrouwde familienamen en een lijst van geraadpleegde bronnen. Het boek bevat de gebruikelijke genealogische gegevens van alle naamdragers Timmermans en aangetrouwde personen, maar ook uitgebreide verhalen over vroeger, de staatkundige verhoudingen en andere interessante informatie. Het boek is passend geïllustreerd met familiefoto's, bidprentjes, kaarten en aktes. Ook zijn er verschillende korte kwartierstaten opgenomen.

Voor meer informatie kan men contact opnemen met de auteur Jac Timmermans, Bradleystraat 36, 6135 CW Sittard.

Schoenmaeckers

Des <<Heerboeren>> d'Ulestraten aux << de Valensart Schoenmaeckers>> en passant par les branches de Bergerstraat, Sibbe, Raer, Geverik, etc.

Jean-Marie de Coune uit het Belgische Embourg voltooide in april 2001 de genealogie Schoenmaeckers met bovengenoemde titel. De auteur is getrouwd met een afstammeling van deze familie, van oorsprong een familie van gevestigde, rijke heerboeren en landeigenaren, waarvan de naam na de Tweede Wereldoorlog werd veranderd in "Valensart Schoenmaeckers".

De naam Valensart is in deze familie terechtgekomen door het huwelijk van Françoise de Valensart met baron Georges-Louise de Rosen. Hun dochter, barones Pauline de Rosen trouwde in 1846 met Alexander Schoenmaeckers, geboren te Amby.

Deze familie is in de loop der tijd geparenteerd aan vele adellijke en invloedrijke magistraten-families uit België en Nederland. De in dit boek opgenomen foto's van onder andere de Raarhof in Raar-Meersen, het landgoed Vliet Ulestraten, chateau St.-Gerlach Houthem en kasteel Genbroek Geverik-Beek, enz. zeggen genoeg over de welstand van de beschreven familie.

De genealogie is opgesteld in de Franse taal en is hierdoor wellicht wat minder toegankelijk. Er wordt in deze

publicatie een schat van gegevens uitgestrooid. Ook hier is er een onontbeerlijke index alsmede een uitgebreide inhoudsopgave.

Inlichtingen: Jean-Marie de Coune, Avenue des Lauriers 16, 4053 Embourg, telefoon en fax 04 365 68 35
e-mail: jeanmarie.decoune@swing.be

L.J. GUBBELS

Maastrichtse snippets

Gegevens lotelingen lichting 1807 (576) R.A.M.

Soldatenbrief uit La Grande Armee 1807

Balonie (Bayonne?) den eerste oktober in het jaer 1807.

Seer beminden leonardus pustjens, ik lambertus willems laet u weten met u vrouwe en alle kenderen dat uwen zoon joannes pustus overleeden is in den meert. maer ik en weijd u den daegh niet te noemen want ik ben er niet beij hem geweest. in Luckbought (Luxemburg) sijn weij van een geschet. hij heeft tot Luck (Luik?) moeten gaan en doeze is hij gevangen tot Luckbought. en doue is hij in het hospetael gegaen en hier heb ik hem niet meer gesien en doue is hij van luckborghet naar chambrie (cambrai?) gegaen met een jongen van sentrueren (St. Truiden) en die heft hem al teijt op gepaest soo laen tot heij dood was in chambrie in franreijk. heij en heft siegt niet konnen biegten maer heij heft den heilige olie ontvangen. stagt voor sijn dood heft heij sijn klederen aen die jongeling van sentrueren gegeven. maer ik en weijd niet van sijn gelt af en hij is in chambrie gestorven. heij en is van geen hersbreken gestorven. gij wet wel wat voor een kranheijd dat heij head eer hij van huijs gegaen is. heij en heft siegt niet konnen biegten om dat heij den prister niet heft konnen verstaen, maer heij heft den heilige oolie otfangen. heij is begraven daer alle soldaeten begraeven woorden want gij en moet u daer niet over bedroeven want heij is beter als wen heij soldaet waes want het soldaet leven is geen plesier. geij moet hem maer aen god op offenren en dat is het besten dat gij doen koont want heij is wel bewaert en ik lambertus willems wenst u honderd en duizend maal den goeden daegh en den goeden naeg en joannes pestus en heft geen armoet gehat. en den goeden dag en goeden naeg aen gijsbertus meuwissen en alle sijn kenderen en meijn susters en broeders. ik heb den brief ontfangen den 12 oktober met groeten blijdschap. ik heb en heb niet konnen verstaen of het mijn broeder gefallen is of niet. mijn broeder peeter willems. jacobus timmermans heft dit gescreven van momfort

amen

◇ ◇ ◇ ◇ ◇ ◇ ◇

Desertie was een der grootste moeilijkheden waarmee het "Franse" leger voortdurend te kampen had. Napoleon trachtte de desertie met alle mogelijke middelen uit te roeien. Zeer zware straffen konden niet voorkomen dat velen weigerden te vechten voor een land dat het hunne niet was. Bovendien was de angst om nooit meer naar huis terug te keren erg groot.

Het zou te ver voeren om te trachten om de desertie in enkele zinnen te beschrijven, daarvoor is het probleem te veelomvattend en belangrijk.

Napoleon had immers al in 1799 met dit fenomeen kennis gemaakt. Het Franse leger dat in dat jaar tegen Noord

Italië optrok bestond op papier uit 150.000 man. Er waren echter maar 56.250 man onder de wapenen. Tijdens de gevechten bleek dat er niet meer dan 39.150 man onder het geweer waren!

Een citaat uit een brief van een soldaat aan zijn ouders: "Ons bataljon bestaat uit 900 man. Er zullen ongeveer 200 man onder het geweer komen omdat er 400 gedeserteerd zijn, 190 in hospitalen verblijven en de rest is niet komen opdagen.

(zie Vlaamse Soldatenbrieven uit de Napoleontische tijd door Dr. Jan van Bakel)

Gevangen deserteurs werden dan ook door de Franse gendarmes behandeld als zijnde de grootste criminelen.

De volgende brief van een gevangen deserteur aan broers en zuster spreekt voor zichzelf. (R.A.M. Lotelingen 1807)

Maestriegt den 6 mej 1811

Seer beminden broeders en zuster

ick versoeke van ue die erste uur dat ue dese ontfangen hebt vaen hier naer toe te komen om reden dat weij alle mael naer flielsingen toe moeten en dan op het waeter. So woort ons nuw geseijt en alles woort ons aef genomen en ick liet mej niet gerne Die aerlosi en ock niet mej broek en silverbroek gespen aef nemen toen (antoon?) van Lieshout heb ick twe naegten beij op stroij geslapen Dat steijf stack van leijsen en nuw heb ick geraerd Laukens tot mejnen comeraed ick moet niet alles schreijven om reden dat het niet anders is maer het gaet met ons dat het fee het gene geen verstand en heeft over ons sieg bedroeft maer ick en Laukens dinke noch en die andere cameraten dinke noch hier te blijven toen van lieshout is van daeg vertrokken met 50 man alle gekloester en gebonnen als want weij die groetse schelmen wierden en doerg die gendarme naer fliessingen gebraegt waer weij alle naertoe komen maer want ul niet en sondag hier seijd so moet ul. niet komen dan seijn weij gewis al weg maer die erste uur het beste want ul. mej noch dinkt te sien en geij kont freij hier komen. Dan daer komende hier 20 uren weijt moeders susters en broeders self tot niegten en omen to. De droefheijd is so groet dat ick niet meer schrijven kan. ick verwagte ue. broeder die erste uer

henricus Boelaers

◇ ◇ ◇ ◇ ◇ ◇ ◇

Het lijvige Maastrichts overlidensregister van 1814.

Tijdens mijn onderzoekingen in het Stadsarchief van Maastricht viel me vaak op dat het overlidensregister van 1814, vergeleken met de registers van andere jaren, zo dik

was. Het was in die tijd dat men in de studiezaal nog de originele boeken mocht inzien.

Tevens was het opvallend dat er zoveel militairen in voorkwamen. Bij nadere bestudering van deze feiten bleek dat het antwoord op de vraag "waarom" vrij eenvoudig was. Er heerste namelijk op het einde van 1813 en eerste helft van 1814 een tyfus-epidemie in de stad.

Doordat ik destijds een militair zocht in het overlijdensregister van 1814, heb ik, trachtende om deze tragedie iets meer gestalte te geven, alle regimenten genoteerd met de aantallen overleden soldaten behorende tot deze regimenten in de eerste vijf maanden van 1814. De eerste vijf maanden, omdat in mei de overgave der Fransen in Maastricht plaats vond. Het jaar 1813 is meegenomen omdat in dat jaar enorme troepenverplaatsingen plaats vonden en op het eind de tyfus-epidemie begon.

Zoals te verwachten, bleek het onmogelijk om aan de hand van deze overlijdensregisters exact het aantal soldaten te bepalen dat aan de ziekte overleden is. Verder dan een indicatie kwam ik dan ook niet.

Het afturven leverde tevens een ander interessant gegeven op, namelijk welke regimenten zijn in deze perioden door Maastricht getrokken of hebben er voor kortere of langere tijd vertoefd.

Regimenten die door Maastricht trokken en waarvan niemand in de stad overleed, zijn mij uiteraard niet bekend.

Gedurende de belegering in 1814 door de geallieerden, deden de Fransen vele uitvallen naar die legers. Hierbij sneuvelden vele Franse soldaten, maar of deze opgenomen werden in dit register waag ik te betwijfelen omdat de legeradministratie voor de "registratie" zorgde. Registratie tussen aanhalingstekens, omdat de Franse legeradministratie op dit gebied niet uitblonk door de anders zo bekende administratieve nauwkeurigheid. Anders ligt het waarschijnlijk bij de gewonden die overleden in de ziekenhuizen. In dat geval zijn deze "ergens" opgeteld bij het totale dodental van 1814 in dit register.

Zoals bekend was Maastricht vanaf 1 oktober 1795 ingelijfd bij Frankrijk en was de stad in de loop van twintig jaar een echt Frans bolwerk geworden. De vele eeuwenoude vestingmuren, poorten en versterkingen, gaven de stad iets onneembaars. Binnen deze muren bevonden zich steeds heel veel militairen, welke ondergebracht waren in diverse kazernes en barakken. Het aantal soldaten dat Maastricht "aandeed" voor langere of kortere tijd zou vanaf 1813 tot begin 1814 schrikbarend toenemen. Dit, door het grote aantal Franse soldaten, behorende tot de vele tientallen regimenten die door de stad trokken om met spoed naar het noord-oosten gedirigeerd te worden.

Later, na de slag bij Leipzig (16-19 oct. 1813), waar Napoleon door de geallieerden verslagen werd, werd het zwaar gehavende Franse leger in snel tempo steeds meer naar Frankrijk teruggedreven. Vele van deze sterk gedecimeerde regimenten bleven in Maastricht achter om onder leiding van generaal Merle te trachten aan de stroom geallieerden het hoofd te bieden. De stad liep zodoende "overvol".

Maar de geallieerden, die met hun wedloop naar Parijs bezig waren, trokken aanvankelijk om de stad heen waardoor de Franse regimenten werden ingesloten. Maastricht werd zodoende als het ware een Frans eilandje in het door de geallieerden veroverde gebied.

Zodoende kon het gebeuren dat de geallieerden op 31 maart 1814 reeds over de Champs d'Elysees marcheerden en generaal Merle, de Franse Garnizoenscommandant van Maastricht, nog niets van overgave wilde weten.

Aan de hand van het overlijdensregister van 1813 zien we dat er enkele regimenten zoals het 22 ste en 54ste zeker al in 1813 geconfronteerd werden met de ziekte.

Verder weten we dat de onderstaande regimenten en bataljons voor kortere of langere tijd in Maastricht verbleven.

1813 Regiment overleden

1 ste	Regiment Garde d'Honneur Grenadiers	1
	Gendarmes Imperiale Brigade	2
	Regiment d'Espagne de Joseph Bonaparte	5
1 ste	Regiment du Train d'Artillerie	1
2 de	Regiment d'Artillerie	11
3 de	Bataljon d'Artillerie	1
8 ste	Bataljon d'Artillerie	1
9 de	Bataljon d'Artillerie	1
10 de	Bataljon d'Artillerie	1
11 de	Bataljon d'Artillerie	2
5 de	Bataljon des Train des Equpages	3
7 de	Regiment de Voltgeurs	3
69 ste	Cohorte Garde Nationale	1
75 ste	Cohorte Garde Nationale	1
76 ste	Cohorte Garde Nationale	1
1 ste	Regiment de Ligne	1
4 de	Regiment de Ligne	1
6 de	Regiment de Ligne	6
8 ste	Regiment d'Infanterie	1
10 de	Regiment de Ligne	1
11 de	Regiment de Ligne	4
12 de	Regiment de Ligne	1
13 de	Regiment de Ligne	1
14 de	Regiment de Ligne	16
15 de	Regiment de Ligne	3
18 de	Regiment de Ligne	1
19 de	Regiment de Ligne	2
20 ste	Regiment de Ligne	10
21 ste	Regiment de Ligne	2
22 ste	Regiment de Ligne	34
24 ste	Regiment de Ligne	1
25 ste	Regiment de Ligne	5
26 ste	Regiment de Ligne	3
28 ste	Regiment de Ligne	1
35 ste	Regiment de Ligne	1
36 ste	Regiment de Ligne	2
37 ste	Regiment de Ligne	2
40 ste	Regiment de Ligne	1
46 ste	Regiment de Ligne	1

48 ste	Regiment de Ligne	1	8 ste	Regiment d' Artillerie	3	4
50 ste	Regiment de Ligne	1	2 de	Bataljon d' Artillerie	1	12
51 ste	Regiment de Ligne	2	11 de	Bataljon du Train	1 *	
54 ste	Regiment de Ligne	38	13 de	Bataljon du Train	1	
55 ste	Regiment de Ligne	4	124 ste	Bataljon du Train	2	5
56 ste	Regiment de Ligne	1				
57 ste	Regiment de Ligne	1	1 ste	Regiment de Suis	40 *	
61 ste	Regiment de Ligne	1	2 de	Regiment de Suis	3	
62 ste	Regiment de Ligne	1	4 de	Regiment de Suis	19 *	
64 ste	Regiment de Ligne	1				
72 ste	Regiment de ligne	2	2 de	Regiment de Dragonniers	1	
74 ste	Regiment de Ligne	1				
79 ste	Regiment de Ligne	1	2 de	Bataljon Sappeurs	4	
94 ste	Regiment de Ligne	2				
95 ste	Regiment de Ligne	4	33 ste	Regiment Schasseurs	22 *	
96 ste	Regiment de Ligne	1				
108 ste	Regiment de Ligne	1	23 ste	Regiment Chasseur Cheval	1	
122 ste	Regiment de Ligne	1				
123 ste	Regiment de Ligne	13	1 ste	Regiment de Ligne	3	4
124 ste	Regiment de Ligne	3	2 de	Regiment de Ligne	27 *	
126 ste	Regiment de Ligne	2	3 de	Regiment de Ligne	10 *	
128 ste	Regiment de Ligne	2	4 de	Regiment de Ligne	1	2
129 ste	Regiment de Ligne	8	5 de	Regiment de Ligne	6 *	
132 ste	Regiment de Ligne	1	6 de	Regiment de Ligne	4	10
133 ste	Regiment de Ligne	2	7 de	Regiment de Ligne	3	
134 ste	Regiment de Ligne	1	8 ste	Regiment de Ligne	3	4
135 ste	Regiment de Ligne	1	9 de	Regiment de Ligne	2	
136 ste	Regiment de Ligne	2	20 ste	Regiment de Ligne	15 *	25
138 ste	Regiment de Ligne	2	21 ste	Regiment de Ligne	1	3
139 ste	Regiment de Ligne	2	22 ste	Regiment de Ligne	339 *	373
140 ste	Regiment de Ligne	1	24 ste	Regiment de Ligne	1	2
146 ste	Regiment de Ligne	14	25 ste	Regiment de Ligne	2	7
147 ste	Regiment de Ligne	2	28 ste	Regiment de Ligne	100 *	101
148 ste	Regiment de Ligne	1	29 ste	Regiment de Ligne	13 *	
149 ste	Regiment de Ligne	1	37 ste	Regiment de Ligne	9	11
151 ste	Regiment de Ligne	4	44 ste	Regiment de Ligne	1	
153 ste	Regiment de ligne	1	45 ste	Regiment de Ligne	236 *	
154 ste	Regiment de Ligne	2	51 ste	Regiment de Ligne	3	5
155 ste	Regiment de Ligne	4	54 ste	Regiment de Ligne	173 *	211
			55 ste	Regiment de Ligne	6	10
			70 ste	Regiment de Ligne	1	
			72 ste	Regiment de Ligne	1	3
			94 ste	Regiment de Ligne	21 *	23
			95 ste	Regiment de Ligne	37 *	41
			105 de	Regiment de Ligne	4 *	
			121 ste	Regiment de Ligne	2	
			122 ste	Regiment de Ligne	10	11
			123 ste	Regiment de Ligne	8	21
			124 ste	Regiment de Ligne	6	
			130 ste	Regiment de Ligne	1	
			131 ste	Regiment de Ligne	1	
			132 ste	Regiment de Ligne	1	2
			133 ste	Regiment de Ligne	1	3
			135 ste	Regiment de Ligne	2	3
			139 ste	Regiment de Ligne	1	3
			140 ste	Regiment de Ligne	1	2
			146 ste	Regiment de Ligne	1	15
			150 ste	Regiment de Ligne	136 *	
			154 ste	Regiment de Ligne	1	

In totaal 70 regimenten, 6 bataljons en 3 cohortes Garde Nationale.

43 regimenten, 3 bataljons en de 3 cohortes verlieten in 1813 nog de stad. De rest, zijnde 27 regimenten, en 3 bataljons bleven derhalve in de stad en werden door de geallieerden omsingeld.

Vele regimenten waren erg gehavend, zodat we zelfs bij benadering niet kunnen zeggen hoeveel soldaten er in 1813 in de stad zijn geweest. Maar het zullen er beslist vele duizenden geweest zijn. (Op volle sterkte ± 230.000)

1814

De 27 regimenten en drie bataljons uit 1813 kregen nog "versterking" door vele andere regimenten die door de geallieerden werden achtervolgd.

Het beeld der bezetting en overlijdens in 1814 zag er als volgt uit: (De opname is gedaan tot en met mei 1814).

1814	Regiment	1814	Tot.1813-1814			
1 ste	Regiment d' Artillerie de pied	23 *	24	Huzaren des Jerom Napoleon	3	
3 de	Regiment d' Artillerie	17 *	18	Gendarmerie d' Imperiale	4	6
6 de	Regiment d' Artillerie	4 *		Garde d' Artillerie	1	
				Legion d' Honneur	1	2
				Huzaren 5 de Compagnie	1	

Regimenten met een * worden in het register aangeduid als regimenten "in garnizoen in de stad"

In 1814 waren er dus 50 regimenten, 5 bataljons en enkele keurcorpsen in de stad. Waren deze eenheden op volle sterkte dan betekende dat dat er in totaal zo'n 164.000 soldaten in de stad verbleven. Maar ook hier geldt dat deze rekensom niet opgaat omdat er regimenten waren die zware verliezen hadden geleden en vele soldaten waren gedeserteerd. Hierdoor kunnen we slechts gissen naar hun aantal. Uitgaande van de geschatte opname-capaciteit der kazernes en barakken kunnen we volgens mij toch aannemen dat er minstens 20.000 soldaten in de stad verbleven. Naast een burgerbevolking van \pm 18.000 zielen betekende dat, dat de stad ernstig overbevolkt was. De hygiënische toestanden waren tengevolge hiervan zeer slecht en de gevolgen bleven niet uit, de tyfus, reeds in 1813 ingezet, zette zich in de eerste maanden van 1814 in alle hevigheid voort.

In die eerste 5 maanden van 1814 stierven 1346 soldaten. Vooral in de kazerne van de Helstraat waar het 22 ste Regiment de Ligne gelegerd was, was het aantal slacht-

offers zeer hoog. Samen met de slachtoffers van 1813 en de eerste vijf maanden van 1814 was dit aantal 373. Dit gold ook, zij het in mindere mate voor het 28ste, 45ste, 54ste en 150ste Regiment de Ligne.

Op 19 april, na het aftreden van Napoleon (11 april) werd een wapenstilstand gesloten tussen Graaf de Roosen, Zweeds generaal majoor en generaal Merle, hoofd van het Franse leger in Maastricht.

Op 3 mei trokken de eerste Nederlandse soldaten Maastricht binnen waarna de stad op 5 mei overgegeven werd aan de Nederlandse luitenant-generaal Dupont (A.J.A.Flament, Chroniek van Maastricht) Na de overgave der stad (5 mei 1814) verbleven nog \pm 300 zieke militairen in de stad.

In de Maasgouw van 1889, 11 de jaarg. no. 37 staat vermeld dat op 3 mei 1814, 3000 Fransen met geweer en wapen, 9 stuks kanonnen, en witte cocarde aan hun hoed, uit de stad zijn vertrokken. Het lijdt volgens mij geen twijfel of die 3000 man behoren tot de vijf laatste onderdelen van de bovenstaande lijst.

IRMA
Lommen-Salden

Landverhuizers uit de voormalige gemeente Limbricht (vervolg)

De familie Theodoor van der Schuren, Heidstraat, Einighausen

Theodoor van der Schuren, geboren 5

september 1813 te Einighausen, zoon van Jan Dominicus van der Schuren en Maria Josepha van Thoor, huwt 9 oktober 1849 te Limbricht met **Maria Josepha Janssen**, geboren 5 januari 1825 te Broeksittard-Wehr, dochter van Adamus Andreas Janssen en Joanna Elisabeth Panhausen. Te Einighausen worden vijf kinderen geboren waarvan de jongste, Maria, geboren 1860, kort voor vertrek in februari 1863 is overleden. De overigen zijn met hun ouders meegegaan en wel; I: Maria Elisabeth, geboren 1850, II: Paulus, geboren 1852, III: Maria Sibilla, geboren 1855 en IV: Maria Gertrud, geboren 1858.

Van het echtpaar Jan Dominicus van der Schuren en Maria Josepha van Thoor vertrekken in 1863 twee zonen naar Amerika; bovengenoemde Theodoor en zijn vijf jaar jongere broer Mathijs Aloisius. Mathijs is bij vertrek reeds enige jaren weduwnaar van Maria Ida Köbben. Deze familie zal in de volgende uitgave worden behandeld.

Volgens de bevolkingsregisters van Einighausen is Theodoor van der Schuren van beroep timmerman en woont met zijn gezin aan de Heidstraat, huisnummer 77.

Op 31 januari 1863 verkopen de broers Theodoor, Mathijs Aloisius en Joannes van der Schuren, samen een huis met

schuur, stal en tuin gelegen aan de Heidstraat te Einighausen, kadastraal sectie B, no. 562 en 1079, akte nr. 24, notaris Hupkens te Urmond. Koper is Martinus Rademakers, landbouwer, woonachtig te Einighausen, gehuwd met Catharina Barbara Engwegen.

De koopsom bedraagt 450 gulden. Op deze som worden twee leningen in mindering gebracht, beiden uit 1834, en wel 1) een bedrag van 44,55 gulden verschuldigd aan 'den Himmelfijke Armen van Limbricht en 2) een bedrag van 119,78 gulden verschuldigd aan 'het kerkfabriek van Limbricht'. De koper verplicht zich deze leningen af te betalen. De resterende restsom van 285,67 gulden komt toe aan de erven Theodoor, Mathijs Aloisius en Joannes van der Schuren. Opgemerkt mag zijn dat deze akte getekend wordt door Mathijs Aloisius en Joannes maar niet door Theodoor omdat " . . . door ons Notaris des gevraagd zijnde verklaard zijnen naam niet te kunnen tekenen, als ongeleerd zijnde".

Diezelfde dag verkoopt Theodoor ook nog een perceel bouwland en worden er drie percelen verpacht.

Op 27 en 28 februari 1863 volgt dan, door dezelfde notaris, akte nr. 69, de openbare verkoop van één dragende koe, alle huismeubelen, alle puten en timmermans gereedschappen, als één schaaftbank, twee draaibanken, zware touwen, eerdwin, rolkoppes enz., verder pompengetuig, riggel, enz. enz.

Deze verkopen brengen 359,15 gulden op.

Op 2 april 1863 vertrekken Theodoor en Maria Josepha, dan reeds zeker twee maanden zwanger, met hun kinderen vanuit Antwerpen met het schip Australia en arriveren op 18 mei 1863 in New York. Vandaar gaat de reis verder

naar Minnesota. Theodoor vestigt zich met zijn gezin in Chaska Township, Carver County. Aldaar worden nog twee kinderen geboren; Aloys in 1863 en Mary in 1866. In Amerika wordt de naam van der Schuren verbasterd tot van Schuren of zelfs gewoon Schuren.

Volgens de census van 1870 van Chaska Township is Theodoor 'farmer' van beroep en bedraagt de waarde van zijn onroerende goederen \$800 en van de roerende goederen \$400. Zoon Paulus werkt dan mee op de boerderij en dochter Gertrud gaat naar school! Via de kadasterkaart van Carver County uit 1880 leren we dat Theodoor in Chaska Township, sectie 6, 5 1/2 acres land (ong. 21 ha) bezit. Later, voor 1885, verhuist het gezin (van der) Schuren - Janssen naar Chaska Village, dus naar het dorp. Hun dochter Gertrud woont dan nog bij hen en is nog ongehuwd. Zoon Paulus heeft waarschijnlijk de boerderij in Chaska Township overgenomen.

Theodoor van der Schuren komt in oktober 1891 om het leven door een treinongeluk. Op een morgen, onderweg voor een familiebezoek, wordt hij aangereden door een trein van de Minneapolis & St. Louis spoorlijn. Volgens alles was hij zo in gedachten verzonken dat hij de trein niet heeft horen aankomen. Theodoor was op slag dood. Hij is begraven op het katholieke kerkhof van Guardian Angels te Chaska.

In april 1900 overlijdt Maria Josepha Janssen op 75-jarige leeftijd te Chaska. Zij is naast haar man begraven.

Kinderen van Theodoor van der Schuren en Maria Josepha Janssen

I: Maria Elisabeth (Elizabeth), geboren 18 oktober 1850 te Einighausen, trouwt 27 april 1870 te Chaska met **Johan Nicolas Schutrop**, geboren 27 september 1844 te Millen, zoon van Johannes Wilhelmus Schutrop en Anna Catharina Janssen.

De weduwe Anna Catharina Schutrop-Janssen emigreert in 1863 vanuit Millen met drie zonen naar Amerika. Dat

zelfde jaar vertrekt ook haar dochter Maria Elisabeth gehuwd met Joannes Petrus Wurm, ook uit Millen, naar de nieuwe wereld. Allen vestigen zich in Carver County, Minnesota. Anna Catharina Schutrop is overleden in januari 1896, 86 jaar oud, en begraven op het katholieke kerkhof Guardian Angels te Chaska.

Nicolas en Elizabeth vestigen zich na hun huwelijk te Chanhassen Township. Volgens de census van augustus 1870 is zijn boerderij dan reeds \$1000 waard. In 1880 bezit Nicolas Schutrop in sectie 34 van Chanhassen Township, 80 acres (ong. 32 ha) land. Het gezin wordt gezegend met vijftien kinderen, negen dochters en zes zonen, drie kinderen overlijden op zeer jonge leeftijd. Nicolas runt het boerenbedrijf tot zeker na 1910 waarna het echtpaar naar Chaska City verhuist. In 1920 vinden we Elizabeth aldaar terug op de census

en bij haar wonen haar ongehuwde zoon William (1872-1964) en de dochters Gusta en Regina, welke laatste reeds weduwe is.

Volgens de grafsteen van de familie Schutrop op het kerkhof Guardian Angels te Chaska zou Nicolas Schutrop op 2 januari 1928 overleden zijn. De census van 1920, opgemaakt op 17 januari, vermeldt Elizabeth echter als weduwe Schutrop. Misschien dat Nicolas in 1920 en niet in 1928 overleden is en er een fout is gemaakt bij het kappen van de steen?!

Elizabeth van der Schuren overlijdt op 19 maart 1936 te Chaska en is bij haar echtgenoot begraven.

II: Paulus (Paul), geboren 13 augustus 1852 te Einighausen, huwt 30 mei 1882 te Chaska met **Maria Josepha Rademacher**, geboren 10 december 1857 te Bocket bij Waldfeucht, dochter van Peter Heinrich Radermechers en Maria Christina Voss.

Peter Radermechers, geboren 1830, en Maria Christina Voss, geboren 1829, emigreren in 1863 vanuit Bocket naar Amerika. Peter was van beroep 'Fassbinder'. Met hen reizen drie zonen en een dochter. Het gezin vestigt zich in Laketown, Carver County, Minnesota. Maria Christina Voss overlijdt 18 oktober 1907 en is begraven op het kerkhof Guardian Angels te Chaska.

Paul en Josephine vestigen zich eerst in Chaska Town en later in Chaska Township. Paul Schuren is, als zovele andere Limburgers, in zijn nieuwe vaderland boer geworden.

Het gezin krijgt zes kinderen; vier dochters en twee zonen. Een zoon sterft kort na de geboorte en bij de geboorte van het laatste kind sterft Maria Josepha Radmackers, 35 jaar oud, op 22 augustus 1892. Haar vijf dagen oude dochttertje Josephine volgt haar op 27 augustus. Beiden worden begraven op het kerkhof Guardian Angels te Chaska.

In 1920 woont Paul in Victoria Village bij zijn dochter Elizabeth gehuwd met Joseph Dill welke aldaar een hotel runt. Van beroep is hij 'farm laborer' en hij werkt buitenshuis. Paul Schuren is nooit hertrouwd en op 5 mei 1937 is hij overleden, waarschijnlijk te Victoria. Paul is naast zijn echtgenote en kinderen begraven.

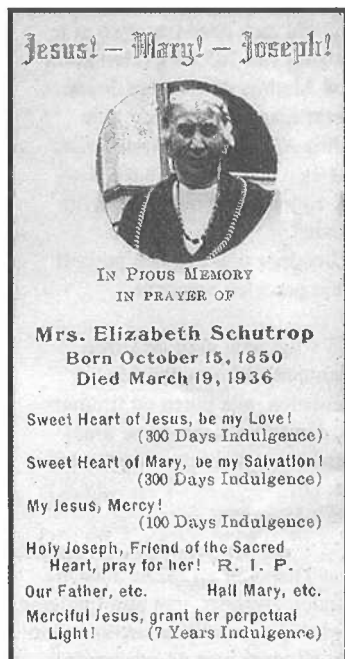
III: Maria Sibilla, geboren 13 oktober 1855 te Einighausen. Vanaf 1885 komt zij niet meer voor op de census bij haar familie. Verdere gegevens over haar ontbreken tot op heden.

IV: Maria Gertrudis (Gertrud), geboren 17 februari 1858 te Einighausen, treedt 21 september 1886 in Chaska in het huwelijk met **Anton Hilgers**, geboren 17 september 1846 in 'Germany'.

Helaas heb ik nog niet kunnen achterhalen waar in Duitsland Anton Hilgers vandaan kwam. Wel is zeker dat hij op 9 juni 1882 vanuit Antwerpen in New York arriveert met het schip Plantyn. Anton is volgens deze scheepslijst dan 35 jaar; van beroep landbouwer en afkomstig uit Duitsland. Met hem reizen Heinrich Hilgers, 25 jaar en Hubert Hilgers, 23 jaar. Zijn broers?

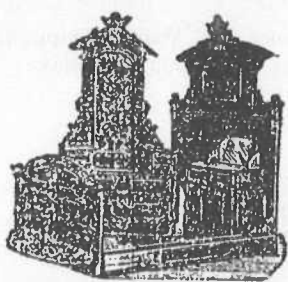
Bidprentje

Maria Elisabeth van der Schuren.

NEW
FURNITURE STORE

Herald Block

CHASKA, MINN
All kinds of Furniture from the cheapest to the best, always kept on hand and for sale Cheap for Cash.

COFFINS! COFFINS!

UNDERTAKING A SPECIALTY.
Full line of Coffins and Undertakers materials always on hand and promptly done.

ANTON HILGERS.

Na hun huwelijk vestigen Anton en Gertrud zich eerst in Chaska. Aldaar opent Anton in 1887 een meubelwinkel. Ook doet hij werk voor de gemeente want in augustus 1887 wordt een rekening van \$21.59 aan hem betaald voor werk aan en in het bureau van de sheriff. In 1889 verkoopt hij de winkel echter weer voor een bedrag van \$1762 aan een zekere Willie Elke. Anton en Gertrud verhuizen dan naar Minneapolis alwaar Anton gaat werken voor Northwestern Casket Co. als meubelmaker.

Het gezin Hilgers krijgt vier kinderen waarvan er drie jong overlijden. Alleen zoon Frank, 1895-1987, groeit op tot volwassenheid. Frank Hilgers werkt later als boekhouder bij Tel Exchange Co. (telefoonbedrijf).

Op 1 augustus 1920 overlijdt Anton Hilgers te Minneapolis. Zijn echtgenote Gertrud Hilgers, geboren van Scheuren (!) volgt hem op 27 februari 1936.

Chaska Valley Herald,
17 November 1887.

Beiden zijn begraven op het kerkhof Guardian Angels te Chaska.

V: Maria, geboren 6 december 1860 te Einighausen en aldaar overleden 13 februari 1863.

VI: Aloys, geboren 15 november 1863 te Chaska. Hij komt door verdrinking om het leven op 25 juli 1883 te Chaska. Aloys was ongehuwd en pas 19 jaar oud.

VII: Mary, geboren 5 maart 1866 te Chaska, huwt 28 oktober 1884 te Chaska **Joseph Heinrich Wellens**, geboren 21 maart 1861 te Bocket bij Waldfeucht, zoon van Heinrich Wellens en Maria Judith Ritterbex.

De familie Wellens - Ritterbex reist met het schip Germania in april 1863 naar Amerika. Het gezin bestaat uit vader Heinrich, 40 j., moeder Maria, 34 j., dochter Anna Catharina, 6 j., zoon Leonard, 3 j. en zoon Heinrich, 1½ j. Heinrich Wellens vestigt zich in Dahlgren, Carver County, Minnesota. In 1870 heeft zijn boerderij een waarde van \$600. In Dahlgren worden nog 4 kinderen geboren, 2 dochters en 2 zonen. Bij de geboorte van het laatste kind in maart 1872 sterft Maria Judith in het kinderbed. Heinrich hertrouwt in 1875 met de weduwe Mathilda Haas. Samen krijgen zij nog een dochter. Heinrich Wellens is 17 juni 1909 overleden te Chaska. Hij is begraven op het kerkhof Guardian Angels te Chaska, waarschijnlijk bij zijn eerste echtgenote Maria Judith Ritterbex. Helaas zijn beide graven niet bewaard gebleven.

Na hun huwelijk vestigen Joseph en Mary zich in eerste in Chaska Village. Joseph werkte de eerste jaren van hun huwelijk in de 'brickyards' (steenfabriek) in Chaska maar toen ze de kans kregen een boerderij in Dahlgren te kopen grepen ze die met beide handen aan. Tussen 1885 en 1906 worden 14 kinderen geboren, acht zonen en zes dochters:

- 1 Henry, 1885-1955, huwt Ann Kelzer, vestigen zich in Waconia, waar hij een ijzerwarenwinkel dreef.

- 2 Frank J., 1886-1974, huwt Mary R., vestigen zich in Victoria, waar ook hij een ijzerwarenwinkel dreef.
- 3 Mary (Mayme), 1888-1970, huwt Matthew H. van Sloun, vestigen zich in Chaska, waar zij een boerenbedrijf runden.
- 4 Elizabeth, 1890-1962, huwt 1) Wilbur Tellers, 2) N. Rabanek, vestigen zich in Chaska
- 5 Paul, 1890-1918, overleed in Frankrijk tijdens de nadagen van de eerste wereldoorlog. Hij is begraven te Chaska, Guardian Angels kerkhof
- 6 John H., 1892-1971, huwt Elizabeth Rief, vestigen zich in Chanhassen Township, waar hij een boerderij runde.
- 7 George, 1894-1975, huwt Margaret Meuleners, vestigen zich in Chanhassen Township, waar hij een boerderij runde.
- 8 Anton G., 1895-1970, huwt Anna, vestigen zich in Chaska, waar hij een boerenbedrijf bezat.
- 9 Anna, 1897-1984, huwt Clarence W. Swanson, vestigen zich in Minneapolis, werkte bij de Franklin Ice Cream Company.
- 10 Rose Elizabeth, 1899-1990, huwt Arthur Joseph van Sloun, vestigen zich in Chaska, waar zijn een kapperszaak bezaten.
- 11 Josephine, 1901-1948, huwt Monty Demonte, vestigen zich in Los Angeles, Californië
- 12 Claire Gertrude, 1904-1982, huwt George J. Higgins, vestigen zich in Kansas, Missouri. George was sportverslaggever.
- 13 Joseph A., 1905-1976, huwt Helen, vestigen zich in Milwaukee, Wisconsin.
- 14 Raymond, 1906-1985, huwt Olga Leirs, vestigen zich in eerst in Fargo, ND, waar hij een auto-onderdelenwinkel dreef, verhuizen later naar Mesa, Arizona.

Wellens Farm te Dahlgren, Minnesota.

Joseph was een harde werker en de boerderij groeide uit tot een van de beste van Dahlgren. Rond 1921 trekken Joseph en Mary zich terug van de boerderij en vestigen zich in Chaska alwaar ze een kleine bungalow kopen. Aldaar slijten ze de rest van hun vele jaren die ze samen waren. In mei 1942 overlijdt Joseph Wellens aan een hartinfarct, 81 jaar oud.

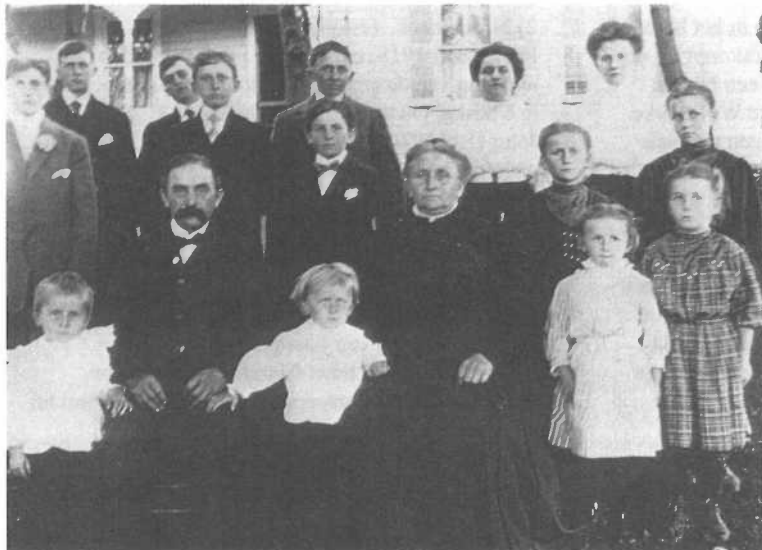
Dat het de Wellens familie voor de wind ging blijkt wel uit het feit dat later elk kind met kerstmis \$100 cadeau kreeg wat toch een vrij groot bedrag was in de jaren 1930-1940.

Mary (van der) Schuren was een sociale vrouw met een groot gevoel voor humor. In haar latere jaren bracht ze veel tijd door op de veranda voor haar huis zodat er altijd

Het gezin
Joseph en Mary
Wellens - van
der Schuren.

wel iemand langs kwam om een praatje mee te maken. Zij was bij haar kleinkinderen vooral bekend om haar heerlijke, zelfgebakte, koekjes. Haar 'cookie jar' was altijd vol. Mary overlijdt in februari 1956, een maand voor haar 90e verjaardag! Bij haar overlijden waren er pas

drie van haar kinderen overleden en waren er reeds 48 kleinkinderen.

Joseph en Mary zijn beiden begraven op het katholieke kerkhof Guardian Angels te Chaska.

Met dank aan: Jeanne Spence, MN; Marilyn Wurm, MN; Anita Henning, CA; Randy Monnens, MN; Dennis Vansloun, MN; Edith Lueke, MN

Bronnen o.a.:

- Burgerlijke Stand Limbricht
- Bevolkingsregister Einighausen
- Weekblad Mercurius 1863
- Lijst Landverhuizers, Provinciaal Archief
- Auswanderer aus dem Rheinland, Hauptstaatsarchiv Düsseldorf
- Notarieel Archief Notaris Hupkens, Urmond
- Scheepslijst Australia, aankomst 18 mei 1863 New York
- Censussen MN, meerdere jaren
- Kadasterkaart 1880 Carver County, MN
- Civil Records, o.a. Carver County, MN
- Kranten Carver County, Minnesota, meerdere jaargangen
- "Chaska, a Minnesota River City", vol. I, the 1800's, blz.258
- Lijst kerkhoven Carver County, MN

B.A.TH. CLOSE

Zeven generaties Cals (vervolg)

GENERATIE VII

VII-a **Jan CALS**, akkerman en landbouwer, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op maandag 4 september 1854 (RK), overleden aldaar op zondag 11 augustus 1929, zoon van Jan Renier CALS (VI-a) en Maria Elisabeth SCHUTGENS.

Hij is getrouwd te Geleen op donderdag 5 januari 1882 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Jan Servaas Bemelmans, Lucas Janssen, Jan Lambert Baggen en Theodoor Mullens), op 27-jarige leeftijd met **Maria Elisabeth SCHUTGENS** (Maria Sibilla) (27 jaar oud), geboren te Neerbeek op donderdag 2 november 1854, overleden te Sweikhuizen/Schinnen op dinsdag 24 november 1936, dochter van Jan Pieter SCHUTGENS en Anna Elisabeth BOESTEN.

Uit dit huwelijk:

1. **Maria Elisabeth CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zaterdag 4 november 1882, overleden te Schinnen op vrijdag 9 juli 1886.
2. **Johanna Elisabeth CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op vrijdag 29 augustus 1884 (RK), overleden te Urmond op zaterdag 23 december 1950.
Zij was gehuwd met Lambertus Maria HEIJNEN, geboren te Urmond op zondag 9 oktober 1887 (RK), overleden te Sittard op dinsdag 6 maart 1973, begraven te Urmond op zaterdag 10 maart 1973.
3. **Johanna Maria CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zondag 25 april 1886 (RK), overleden te Valkenburg op zaterdag 24 augustus 1957.

Zij is getrouwd te Schinnen op woensdag 24 november 1920 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Godfried Joseph Pijls en Jan Andries Dieteren), op 34-jarige leeftijd met Johannes Hubertus Antoon SCHETTERS (32 jaar oud), smid en bankwerker, geboren te Valkenburg op vrijdag 7 september 1888 (RK), overleden aldaar op donderdag 16 juni 1960, zoon van Bernard SCHETTERS en Helena NOTENBOOM.

4. **Hendrik Jan CALS**, agrariër, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zondag 5 februari 1888 (RK), overleden te Neerbeek op vrijdag 22 maart 1963, begraven aldaar op maandag 25 maart 1963.
Hij is getrouwd te Geleen op woensdag 17 oktober 1928 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op donderdag 25 oktober 1928 voor de kerk (RK), op 40-jarige leeftijd met Maria Elisabeth FERON (34 jaar oud), geboren te Geleen op maandag 4 december 1893 (RK), overleden te Sittard op zaterdag 23 april 1983, begraven te Schinnen op woensdag 27 april 1983, dochter van Theodoor FERON en Maria Sibilla FERON.
5. **Pieter Frans CALS**, huisschilder, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zondag 22 december 1889 (RK), overleden te Einighausen op dinsdag 1 augustus 1950.
Hij is getrouwd op donderdag 16 april 1925 (Burgerlijke Stand), op 35-jarige leeftijd met Maria Philomena PEERBOOMS (30 jaar oud), geboren te Einighausen op woensdag 16 januari 1895 (RK), overleden aldaar op zaterdag 16

april 1966, dochter van Peter Jacobus PEER-BOOMS en Maria Elisabeth V.D. BONGARD.

6. **Maria Hubertina CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zaterdag 8 augustus 1891 (RK), overleden te Geleen op vrijdag 23 februari 1979, begraven te Sweikhuizen/Schinnen op maandag 26 februari 1979. Zij is getrouwd te Schinnen op donderdag 24 mei 1923 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op dinsdag 29 mei 1923 voor de kerk (RK) (getuigen waren Johannes Janssen en Johannes Josephus Smeets), op 31-jarige leeftijd met Joannes BUDÉ (28 jaar oud), stucadoor, aannemer en wethouder en locoburgemeester te Schinnen, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zaterdag 14 juli 1894 (RK), overleden aldaar op vrijdag 17 maart 1950, zoon van Jan Hubert Karel BUDÉ (landbouwer) en Maria Elisabeth GEMENI.
7. **Maria Elisabeth CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zaterdag 26 augustus 1893, gedoopt te Schinnen op zaterdag 26 augustus 1893 (RK), overleden te Geleen op maandag 2 augustus 1965, begraven te Sweikhuizen/Schinnen op donderdag 5 augustus 1965. Zij is getrouwd te Schinnen op vrijdag 2 mei 1924 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op woensdag 7 mei 1924 voor de kerk (RK) (getuigen waren Johannes Janssen en Jan Servaas Diederer), op 30-jarige leeftijd met Jan Peter Hubertus BOIJENS (28 jaar oud), landbouwer, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op dinsdag 6 augustus 1895, gedoopt te Schinnen op dinsdag 6 augustus 1895 (RK), overleden te Sittard op zaterdag 4 mei 1963, begraven te Sweikhuizen/Schinnen op dinsdag 7 mei 1963, zoon van Peter Joseph BOIJENS (landbouwer) en Anna Catharina KUBBEN.
8. **Maria Rosalia CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op woensdag 3 oktober 1894 (RK), overleden te Maastricht op zondag 9 juli 1972, begraven te Geulle op woensdag 12 juli 1972. Zij is getrouwd te Schinnen op donderdag 10 november 1927 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Hendrik Lintzen en Jan Janssen), op 33-jarige leeftijd met Jean Jacques Gaspard THIJSEN (30 jaar oud), landbouwer, geboren te Geulle op maandag 19 april 1897 (RK), overleden te Sittard op zaterdag 11 maart 1978, begraven te Geulle op woensdag 15 maart 1978, zoon van Servaas THIJSEN en Gertrud HENDRIX.
9. **Jan CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op woensdag 23 december 1896, overleden te Schinnen op vrijdag 2 juni 1899.

VII-b **Carel Josef CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op dinsdag 2 juni 1863, overleden op maandag 17 februari 1919, zoon van Jan Renier CALS (VI-a) en Maria Elisabeth SCHUTGENS. Hij was gehuwd met **Maria Agnes SCHUMMERS**, geboren te Helden op dinsdag 25 februari 1868, overleden op zondag 23 februari 1919.

Uit dit huwelijk:

1. **Maria Anna CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op donderdag 18 mei 1905, overleden te Brunssum op vrijdag 21 april 1978. Zij was gehuwd met Mathieu Marie Hubert HUL, onderwijzer, geboren te Maastricht op vrijdag 9 oktober 1903 (RK), overleden te Heerlen op zaterdag 4 maart 1961, begraven te Brunssum op woensdag 8 maart 1961.

VII-c **Pieter Mathijs CALS**, landbouwer, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zaterdag 1 november 1851 (RK), overleden aldaar op zaterdag 5 december 1936, zoon van Jan Willem CALS (VI-b) en Maria Ida RITZEN.

Hij is getrouwd te Schinnen op zaterdag 12 november 1881 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar voor de kerk (RK) (getuigen waren Pieter Joseph Otten, Winand Schmeitz, Gerard Joseph Bex en Renier Rutten), op 30-jarige leeftijd (1) met **Anna Maria KISTERS** (22 jaar oud), geboren te Schinnen op woensdag 26 januari 1859, overleden aldaar op woensdag 13 september 1893, dochter van Jan Willem KISTERS (landbouwer) en Maria Mechtildis MEELS (landbouwster).

Uit dit huwelijk:

1. **Anna Maria Mechtildis CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op dinsdag 14 februari 1888, overleden aldaar op zaterdag 23 april 1892.
2. **Jan Willem CALS**, landbouwer, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op vrijdag 7 juni 1889 (RK), overleden aldaar op zaterdag 9 februari 1980, begraven aldaar op donderdag 14 februari 1980. Hij is getrouwd te Schinnen op vrijdag 25 april 1924 (Burgerlijke Stand), getrouwd te Sweikhuizen/Schinnen op donderdag 1 mei 1924 voor de kerk (RK) (getuigen waren Jan Servaas Diederer en Johannes Josephus Smeets), op 34-jarige leeftijd met Maria Hubertina Helena KEULERS (29 jaar oud), geboren te Sweikhuizen/Schinnen op maandag 18 februari 1895 (RK), overleden aldaar op vrijdag 12 december 1975, begraven aldaar op woensdag 17 december 1975, dochter van Hendrik KEULERS (landbouwer) en Anna Maria BOIJENS.
3. **Maria Anna CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zondag 30 juli 1893, overleden te Geleen op woensdag 1 april 1970, begraven te Schinnen op maandag 6 april 1970. Zij is getrouwd te Schinnen op vrijdag 11 juli 1919 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op woensdag 16 juli 1919 voor de kerk (RK) (getuigen waren Godfried Joseph Pijls en Matheus Erkens), op 25-jarige leeftijd met Jan Hendrik HOUBEN (36 jaar oud), molenaar en graanhandelaar, geboren te Schinnen op zaterdag 31 maart 1883 (RK), overleden te Heerlen op vrijdag 3 november 1950, begraven te Schinnen op woensdag 8 november 1950, zoon van Jan Pieter Leonard HOUBEN en Maria Catharina CAMPO (landbouwster).

Hij is getrouwd te Schinnen op zaterdag 15 mei 1897 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Frans Janssen, Renier Rutten, Jan Hubert Janssen en Gerard Joseph Bex), op 45-jarige leeftijd (2) met **Anna Mechtild MENNENS** (31 jaar oud), huis-houdster, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op vrijdag 5 januari 1866 (RK), overleden te Sittard op donderdag 23 november 1916, dochter van Pieter Joseph MENNENS en Maria Elisabeth HEIJNEN. Uit dit huwelijk:

4. **Anna Sibilla CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op dinsdag 6 september 1898 (RK), overleden te Geleen op woensdag 16 januari 1991, begraven te Oud-Geleen op maandag 21 januari 1991.
5. **Maria Cornelia CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zondag 11 februari 1900 (RK), overleden te Maastricht op woensdag 15 september 1920.
6. **Jan CALS**, roepnaam Sjang, zadelmaker, detailhandelaar en stoffeerder, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op donderdag 31 oktober 1901 (RK), overleden te Sittard op dinsdag 7 april 1992, gecremeerd te Geleen op zaterdag 11 april 1992.
Hij is getrouwd te Geleen op woensdag 12 juni 1929 (Burgerlijke Stand), getrouwd te Neerbeek/Geleen op zaterdag 15 juni 1929 voor de kerk (RK), op 27-jarige leeftijd met Bertha Maria Elisabeth PHILIPS (22 jaar oud), geboren te Neerbeek/Geleen op donderdag 19 juli 1906 (RK), overleden te Geleen op maandag 27 juli 1998, gecremeerd aldaar op woensdag 29 juli 1998.
7. **Willem Peter CALS**, vrachtwagenchauffeur en caféhouder, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op vrijdag 3 april 1903 (RK), overleden te Sittard op dinsdag 8 maart 1983, begraven te Schinnen op vrijdag 11 maart 1983.
Hij is getrouwd te Schinnen op donderdag 21 april 1932 voor de kerk (RK), op 29-jarige leeftijd met Maria Josephina Hubertina JACOBS (25 jaar oud), geboren te Schinnen op maandag 15 april 1907 (RK), overleden aldaar op woensdag 13 januari 1982, begraven aldaar op zaterdag 16 januari 1982.
8. **Maria Elisabeth CALS**, Zuster Matthia, religieuze, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op dinsdag 5 april 1904 (RK), overleden te Panningen op maandag 8 mei 1989, begraven te Helden/Panningen op vrijdag 12 mei 1989.
9. **Maria Paulina CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op dinsdag 20 juni 1905.
10. **Carel Joseph CALS**, stucadoor, geboren te Schinnen op woensdag 31 maart 1909 (RK). Hij is getrouwd te Geleen op dinsdag 30 april 1935 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op woensdag 1 mei 1935 voor de kerk (RK), op 26-jarige leeftijd met Franciska JANSSEN (24 jaar oud), geboren te Langendreer/Bochum (Duitsland) op dinsdag 27 december 1910, gedoopt op woensdag 1 november 1911 (RK), dochter van Johannes JANSSEN (stucadoor) en Theresia ERNESTI.
11. **Peter Alphons CALS**, landbouwer, geboren te

Sweikhuizen/Schinnen op zaterdag 30 september 1911 (RK).

Hij is getrouwd te Sittard op vrijdag 5 januari 1940 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op donderdag 11 januari 1940 voor de kerk (RK), op 28-jarige leeftijd met Maria Johanna Gerardina Leonie SPÄTJENS (30 jaar oud), geboren te Sittard op dinsdag 6 juli 1909, overleden te Sweikhuizen/Schinnen op zondag 25 oktober 1964, begraven aldaar op woensdag 28 oktober 1964, dochter van Jan Gerard SPÄTJENS en Anna Elisabeth SCHEPERS.

VII-d **Christiaan CALS**, landbouwer, geboren te Puth/Schinnen op zondag 15 oktober 1854, overleden te Schinnen op zondag 13 februari 1887, zoon van Jan Willem CALS (VI-b) en Maria Ida RITZEN. Hij is getrouwd te Munstergeleen op vrijdag 11 mei 1883 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Nicolaas Heuts, Christiaan Ramakers, Peter Paes en Jan Wijnandus Heijnen), op 28-jarige leeftijd met **Anna Sebilla SCHURGERS** (28 jaar oud), geboren te Windraak op zondag 8 april 1855, dochter van Jan Andries SCHURGERS (akkerbouwer) en Maria Elisabeth DOLS.

Uit dit huwelijk:

1. **Anna Maria CALS**, geboren te Schinnen rond 1885, overleden aldaar op maandag 12 mei 1902.
2. **Maria Mechtild CALS**, geboren te Sweikhuizen/Schinnen op zondag 27 maart 1887, overleden te Munstergeleen op dinsdag 25 oktober 1887.

VII-e **Eduard CALS**, landbouwer, geboren te Wolfhagen/Schinnen op woensdag 1 januari 1890 (RK), overleden te Beek (L) op maandag 9 mei 1960, begraven aldaar op woensdag 11 mei 1960, zoon van Willem Joseph CALS (VI-d) en Maria Agatha Josephina COUMANS.

Hij is getrouwd te Beek (L) op dinsdag 30 mei 1922 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op dinsdag 30 mei 1922 voor de kerk (RK), op 32-jarige leeftijd met **Maria Hubertina Helena ROEBROEK** (23 jaar oud), geboren te Beek (L) op vrijdag 8 juli 1898 (RK), overleden aldaar op zondag 5 januari 1986, begraven aldaar op vrijdag 10 januari 1986, dochter van Joseph Hubert ROEBROEK en Maria Gertruid VROEMEN.

Uit dit huwelijk:

1. **Victor Gerardus Marie CALS**, geboren te Beek (L) op zaterdag 14 april 1923, gedoopt aldaar in april 1923 (RK) (doopgetuigen waren Victor Cals en Maria Vroemen).
Hij is getrouwd te Beek (L) op dinsdag 12 februari 1952 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op dinsdag 12 februari 1952 voor de kerk (RK) (getuigen waren Jac. Heuts en Willy Cals), op 28-jarige leeftijd met Anna Maria HEUTS (30 jaar oud), onderwijzeres, geboren te Geleen op zaterdag 10 september 1921, gedoopt aldaar in september 1921 (RK), overleden te Neerbeek op maandag 22 mei 1995, begraven te Beek (L) op vrijdag 26 mei 1995, dochter van Hubert HEUTS (landbouwer) en Maria Catharina Josephina JANSSEN.

2. **Willem Gerard Hubert CALS**, roepnaam Willy, medewerker personeelsdienst DSM, geboren te Beek (L) op vrijdag 11 juli 1924, gedoopt aldaar (RK) (doopgetuigen waren W. Vroemen en Trinetta Cals).
Hij is getrouwd te Beek (L) op dinsdag 10 november 1953 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op dinsdag 10 november 1953 voor de kerk (RK) (getuigen waren Jacq. Heuts en Victor Cals), op 29-jarige leeftijd met Maria Rosalina HEUTS, roepnaam Rosalie (25 jaar oud), geboren te Beek/Geverik (L) op vrijdag 31 augustus 1928, gedoopt te Beek (L) (RK) (doopgetuigen waren P. Willems en M. Wouters-Janssen), dochter van Hubert HEUTS (landbouwer) en Maria Catharina Josephina JANSSEN.
 3. **Maria Hubertina Gerarda CALS**, geboren te Beek (L) op woensdag 22 september 1926, gedoopt aldaar op donderdag 23 september 1926 (RK) (doopgetuigen waren Maria Cals en Hub Vroemen).
Zij is getrouwd te Beek (L) op vrijdag 19 februari 1954 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op dinsdag 23 februari 1954 voor de kerk (getuigen waren V. Cals en Jos Dormans), op 27-jarige leeftijd met Joannes Petrus Martinus DORMANS (30 jaar oud), directeur RABO-bank, geboren te Munstergeleen op zondag 10 juni 1923, gedoopt aldaar (RK) (doopgetuigen waren J.P. Dormans en C.H. Lambrichts), zoon van Joannes Hubertus Servatius DORMANS (landbouwer en gemeente-ontvanger) en Anna Catharina LAMBRICHTS.
 4. **Amelia Maria Louise CALS**, geboren te Beek (L) op zondag 23 september 1928, gedoopt aldaar op dinsdag 25 september 1928 (RK).
Zij is getrouwd te Beek (L) op dinsdag 28 juni 1955, getrouwd op dinsdag 28 juni 1955 voor de kerk (RK) (getuigen waren S. Wouters en V. Cals), op 26-jarige leeftijd met Guillaume Marie Hubert WOUTERS (23 jaar oud), fruit-teler, geboren te Beek (L) op donderdag 24 september 1931, gedoopt aldaar op zaterdag 26 september 1931 (RK) (doopgetuigen waren G. Lemans en L. Coumans-Wouters), zoon van Pieter Joseph Hubert WOUTERS (graan-handelaar) en Maria Josephina Florentina LEMANS.
 5. **Tiny Maria Leontine CALS**, apothekers-assistente, geboren te Beek (L) op donderdag 31 mei 1934, gedoopt aldaar op vrijdag 1 juni 1934 (RK) (doopgetuige was Maria Cornelussen-Roebroek).
Zij is getrouwd te Beek (L) op dinsdag 27 december 1960 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op dinsdag 27 december 1960 voor de kerk (RK) (getuigen waren Ed Cals en J. Ebben-Meuwissen), op 26-jarige leeftijd met Henri Willem Jozef MEUWISSEN (28 jaar oud), directeur AVO-school, geboren te Echt op dinsdag 29 maart 1932, gedoopt aldaar op woensdag 30 maart 1932 (RK) (doopgetuigen waren W. Meuwissen en J. Meuwissen-Hees), zoon van Johannes Josephus Renier MEUWISSEN (werknemer Staatsmijnen) en Maria Christina MEUWISSEN.
 6. **Eduard Victor Joseph CALS**, ondernemer, geboren te Beek (L) op donderdag 24 oktober 1940 (RK), overleden te Sittard op maandag 7 juni 1993.
Hij is getrouwd te Hoensbroek met Sybilla Johanna DE RAVE, geboren op zondag 3 december 1939 (RK).
- VII-f **Pieter Jozef CALS**, dienstknecht, dagloner en Landarbeiter, geboren te Heerlen op maandag 13 januari 1845 (RK), overleden te Welten/Heerlen op zondag 27 februari 1921, zoon van Pieter Mathias CALS (VI-e) en Anna Maria WACHELDER.
Hij is getrouwd te Voerendaal op donderdag 8 oktober 1874 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Martinus Piter, Heribert Förster, Jan Pieter Hubert Schillings en Piter Jozef Dautzenberg), op 29-jarige leeftijd met **Maria Josepha SOOMERS** (30 jaar oud), dienstmeid, geboren te Margraten op zondag 12 november 1843 (RK), overleden voor vrijdag 1 februari 1884, dochter van Leonardus SOOMERS (dagloner) en Maria Catharina CRUTZEN.
Uit dit huwelijk:
1. **Jan Leonhard CALS**, Bergmann, geboren te Voerendaal op woensdag 5 september 1877 (RK), overleden te Essen/Borbeck op vrijdag 25 december 1936, begraven te Essen.
Hij is getrouwd te Essen/Borbeck op dinsdag 21 oktober 1919 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op woensdag 22 oktober 1919 voor de kerk (RK), op 42-jarige leeftijd met Maria KLAPDOR (23 jaar oud), geboren te Essen/Borbeck op zondag 2 februari 1896 (RK), overleden aldaar op vrijdag 27 april 1945, begraven aldaar, dochter van Peter Hubert Heinrich KLAPDOR (Bergmann) en Gertrud BÖWING.
 2. **Hubert Leonard Bernard CALS**, geboren te Voerendaal rond 1878, overleden te Ubagsberg/Voerendaal op zaterdag 31 december 1881.
 3. **Leonard Jozef CALS**, geboren rond zaterdag 8 juli 1882, overleden te Ubagsberg/Voerendaal op zaterdag 19 augustus 1882.
 4. **Leonard Joseph CALS**, geboren te Voerendaal in december 1883, overleden te Scheid/Schaesberg op vrijdag 1 februari 1884.
- VII-g **Pieter Mathijs CALS**, landbouwer, geboren te Lutterade op donderdag 29 januari 1852, overleden te Sittard op zondag 16 augustus 1931, zoon van Pieter Joseph CALS (VI-f) en Anna Catharina TUMMERS.
Hij is getrouwd te Sittard op vrijdag 9 november 1883 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Martin Jansen, Joseph Alois Palmen, Gerrit Wagener en Bernard Willems), op 31-jarige leeftijd (1) met **Anna Maria HOCHSTENBACH** (29 jaar oud), landbouwster, geboren te Sittard op zaterdag 8 juli 1854, overleden aldaar op maandag 9 december 1889, dochter van Willem HOCHSTENBACH (landbouwer) en Maria Josepha DOLS.
Uit dit huwelijk:
1. **Maria Catharina Josephina CALS**, geboren

- te Sittard op zaterdag 16 augustus 1884 (RK), overleden aldaar op vrijdag 13 oktober 1922. Zij was gehuwd met Jan Hubert ROUERS.
2. **Willem CALS**, landbouwer en huzaar, geboren te Sittard op donderdag 13 augustus 1885 (RK), overleden te Roermond op vrijdag 28 september 1906.
 3. **Maria Gertrudis CALS**, geboren te Sittard op donderdag 10 maart 1887 (RK).
Zij is getrouwd te Sittard op vrijdag 5 mei 1916, op 29-jarige leeftijd met Anton Joseph Hubert EIJCKELER (32 jaar oud), geboren te Sittard op zaterdag 28 juli 1883, overleden aldaar op woensdag 22 september 1954.
 4. **Maria Helena CALS**, geboren te Sittard op woensdag 31 oktober 1888 (RK), overleden aldaar op maandag 10 augustus 1891.

Hij is getrouwd te Sittard op vrijdag 12 februari 1892 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Joseph Alois Palmen, Constant Jansen, Mathis Hubert Mersmans en Gerard Beckers), op 40-jarige leeftijd (2) met **Ida LEURS** (32 jaar oud), dienstmeid, geboren te Stevensweert op zaterdag 29 oktober 1859 (RK), overleden te Sittard op dinsdag 26 februari 1946, dochter van Hendrik LEURS (landbouwer) en Maria Sophia JANSSEN.

Uit dit huwelijk:

5. **Anna Maria CALS**, geboren te Sittard op zondag 19 mei 1895 (RK), overleden aldaar op dinsdag 4 juni 1895.
6. **Johannes Antonius CALS**, arbeider, mijnwerker, metselaar, landbouwer en doodgraver, geboren te Sittard op donderdag 21 mei 1896 (RK), overleden te Maastricht op dinsdag 4 juni 1968, begraven te Neerbeek in juni 1968. Hij is getrouwd te Beek (L) op vrijdag 22 oktober 1920 voor de kerk (RK) (getuigen waren Leo Lagro en Thomas Smeets), op 24-jarige leeftijd met Anna Elisabeth KERKHOF (26 jaar oud), huishoudster, geboren te Oirsbeek op zondag 5 augustus 1894 (RK), overleden te Neerbeek op maandag 14 februari 1938, begraven aldaar op vrijdag 18 februari 1938, dochter van Michiel Jozef KERKHOF en Petronella CUYPERS (landbouwster).
7. **Maria Anna Sibilla CALS**, geboren te Sittard op woensdag 3 november 1897 (RK), overleden aldaar op dinsdag 30 juli 1985, begraven te Sittard/Baandert op zaterdag 3 augustus 1985. Zij is getrouwd te Sittard op maandag 21 mei 1917 voor de kerk (RK), op 19-jarige leeftijd met Antonius Josephus Martinus MAINTZ, roepnaam Sef (22 jaar oud), mijnwerker, geboren te Sittard op dinsdag 19 maart 1895, overleden voor dinsdag 30 juli 1985.
8. **Doodgeboren kind CALS**, geboren te Sittard op zondag 24 september 1899.

VII-h **Willem CALS**, landbouwer, geboren te Krawinkel/Geleen op woensdag 11 november 1863, overleden te Beek (L) op vrijdag 30 juni 1944, zoon van Pieter Mathijs CALS (VI-g) en Johanna Sibilla WILLEMS.
Hij is getrouwd te Beek (L) op vrijdag 19 november

1897 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Jan Hubert Schols, Johannes Largo, Guillaume Lemmens en Christiaan Janssen), op 34-jarige leeftijd met **Maria Hubertina COUMANS** (35 jaar oud), geboren te Beek (L) op zaterdag 22 februari 1862, overleden aldaar op woensdag 7 september 1921, dochter van Jan Pieter COUMANS en Maria Petronella HOUBEN.

Uit dit huwelijk:

1. **Jan Antoon Hubert CALS**, geboren te Beek (L) op maandag 5 september 1898, overleden aldaar op zondag 5 juni 1921.
2. **Jan Willem Antoon CALS**, geboren te Beek (L) op dinsdag 22 augustus 1899, overleden aldaar op maandag 27 oktober 1924.
3. **Maria Johanna CALS**, geboren te Beek (L) op donderdag 11 oktober 1900, overleden aldaar op dinsdag 20 mei 1902.
4. **Maria Elisabeth Hubertina CALS**, geboren te Beek (L) op zaterdag 19 oktober 1901, overleden aldaar op donderdag 6 maart 1902.
5. **Maria Catharina Hubertina CALS**, geboren te Beek (L) op zaterdag 25 oktober 1902, overleden aldaar op vrijdag 8 september 1922.
6. **Jan Hendrik CALS**, landbouwer, geboren te Beek (L) op maandag 6 februari 1905, gedoopt aldaar op dinsdag 6 februari 1906 (RK), overleden aldaar op dinsdag 25 augustus 1981, begraven aldaar op zondag 30 augustus 1981. Hij is getrouwd te Echt op maandag 26 november 1928 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar op woensdag 28 november 1928 voor de kerk (RK), op 23-jarige leeftijd met Anna Maria Hubertina VAN OPHOVEN (24 jaar oud), geboren te Echt op vrijdag 20 mei 1904 (RK), overleden te Heerlen op maandag 13 september 1993, begraven te Beek (L) op zaterdag 18 september 1993.

VII-i **Pieter Hubert CALS**, landbouwer, geboren te Beek (L) op zondag 11 juli 1858 (RK), zoon van Joannes Wilhelmus CALS (VI-h) en Maria Lucia EIJSEN.

Hij is getrouwd te Ulestraten op zaterdag 6 juli 1878 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Jan Hendrik Geerlings, Joseph Lemmens, Jan Willem Muyters en Godfried Brauns), op 19-jarige leeftijd met **Maria Rosalia DEMAKKER** (20 jaar oud), geboren te Spaubeek op woensdag 17 februari 1858 (RK), dochter van Pieter DEMAKKER (landbouwer) en Maria Agnes BELTGENS (landbouwster).

Uit dit huwelijk:

1. **Joseph CALS**, geboren rond 1884, begraven te Luik.
Hij was gehuwd met Maria PAUWELS, afkomstig uit Maaseik, begraven te Luik.
2. **Jean Guillaume Hubert CALS**, geboren te Amby op donderdag 25 november 1886, overleden te Maastricht op zondag 22 mei 1960, begraven te Meerssen.
Hij was gehuwd met Anna Marie Hubertine JONKHOUT, geboren te Geulle op woensdag 20 januari 1886 (RK), overleden te Meerssen op vrijdag 9 mei 1958.

3. **Marie Hubertine Leonie CALS**, geboren te Visé (B) in het jaar 1889, overleden aldaar in het jaar 1889.
4. **August CALS**.
Hij had bij een onbekende vrouw één zoon.
5. **Eugène CALS**, verongelukt te Wittem in het jaar 1920.
6. **Albert CALS**, begraven te Meerssen.
Hij was gehuwd met N.N. BEMELEMANS, begraven te Meerssen.

VII-j **Petrus Hubertus CALS**, geboren te Sittard op zondag 6 april 1862 (RK), overleden aldaar op vrijdag 30 april 1943, zoon van Peter Bartholomeus CALS (VI-i) en Maria Anna CLEMENS.
Hij is getrouwd te Sittard op dinsdag 8 januari 1889 (Burgerlijke Stand) (getuigen waren Joseph Alois Palmen, Peter Mathis Stöcker, Jan Willems en Gerrit Wagener), op 26-jarige leeftijd met **Maria Gertrudis LEMMENS** (32 jaar oud), winkel-juffrouw, geboren te Sittard op zondag 25 mei 1856 (RK), overleden aldaar op dinsdag 17 oktober 1933, dochter van Willem LEMMENS en Maria Josepha NOHLMANS (caféhoudster).

Uit dit huwelijk:

1. **Maria Josephina Hubertina CALS**, winkelierster, geboren te Sittard op zondag 13 oktober 1889 (RK).
2. **Josephina Anna Maria CALS**, geboren te Sittard op dinsdag 14 oktober 1890 (RK).
Zij is getrouwd te Sittard op dinsdag 8 augustus 1916, op 25-jarige leeftijd met Herman August WINKELER (28 jaar oud), geboren te Leeuwarden op maandag 30 april 1888 (RK), overleden te Zeist op vrijdag 31 oktober 1941, begraven te Sittard op woensdag 5 november 1941.
3. **Jan Joseph Maria CALS**, geboren te Sittard

- op maandag 16 november 1891 (RK), overleden aldaar op zaterdag 5 december 1891.
4. **Hubert Renier Joseph CALS**, café-restauranthouder, geboren te Sittard op zaterdag 25 februari 1893 (RK), overleden aldaar op vrijdag 4 maart 1938.
Hij was gehuwd met Godefrida Bernhardina Anna VAN NISPEN, geboren te Recklinghausen (D) op dinsdag 2 november 1897 (RK), overleden te Sittard op woensdag 13 juni 1979, begraven aldaar.
 5. **Pierre Emile CALS**, slager, geboren te Sittard op donderdag 22 februari 1894 (RK), overleden aldaar op woensdag 7 april 1943, begraven aldaar op vrijdag 9 april 1943.
Hij is getrouwd te Sittard op dinsdag 7 september 1920 (Burgerlijke Stand), getrouwd aldaar voor de kerk (RK), op 26-jarige leeftijd met Maria Hubertina Antoinetta DURLINGER (25 jaar oud), slager, geboren te Sittard op donderdag 7 februari 1895 (RK), overleden aldaar op zondag 2 juni 1963, begraven aldaar.
 6. **Maria Anna Louisa CALS**, geboren te Sittard op donderdag 2 mei 1895 (RK), overleden aldaar op zondag 21 juli 1895.
 7. **Maria Philomena Bernarda Theodora CALS**, winkelierster, geboren te Sittard op zaterdag 22 augustus 1896 (RK), overleden aldaar op dinsdag 8 november 1960.
 8. **Maria Hubertus Wilhelmus CALS**, geboren te Sittard op zondag 5 september 1897 (RK), overleden aldaar op zondag 7 november 1897.
 9. **Maria Elisabeth CALS**, geboren te Sittard op woensdag 14 september 1898 (RK), overleden aldaar op donderdag 2 maart 1899.
 10. **Jan Dominicus CALS**, geboren te Sittard op vrijdag 27 april 1900 (RK), overleden aldaar op maandag 10 september 1900.

M.J.J. BERGEVOET

Het voormalige kerkhof aan de Ganzenstraat te Venlo (vervolg)

NJ12 Elly Loewenstein - / - Hirscheim / geb. 1-11-1898 / overl. 3-1-1943

Elly Sara Hirscheim, geboren te Allenstein op 1 november 1898, overleden op 3 januari 1943.

Zij trouwde met Alfred Israel Loewenstein, geboren te Bartenstein op 1 mei 1889, advocaat, rechtskundige.

Het echtpaar Loewenstein-Hirscheim vestigde zich op 23 december 1940 in Venlo, komende uit Berlijn, en vertrok op 7 maart 1942 naar Amsterdam.

Bronnen:

GHS Venlo, Bevolkingsregister Venlo 1940-heden, persoonskaarten E.S. Hirscheim en A.I. Loewenstein.

Grafplaat van Elly Loewenstein-Hirscheim (graf NJ12).

NJ12a Op deze grafplaats is alleen nog de hardstenen rand van een grafteken te zien en de voet van een grafplaat; de plaat zelf is verdwenen. Volgens de lijst Keizer zou hier begraven zijn de heer Grünthal.

Otto Grünthal, geboren te Breslau (Dld.) op 13 september 1882, vermoord te Hout-Blerick op 1 november 1944, ingenieur, bedrijfsleider bij een landbouwwerktuigenfabriek, woonachtig in Blerick Antoniuslaan 51. Hij trouwde in Berlijn in 1931 met Martha Neumann, geboren te Lijck (Dld.) op 6 mei 1892, weduwe van Oscar Rosenthal (geboren te Mayen (Dld.) in 1886, overleden te Bremerhafen (Dld.) in 1929). Het echtpaar Grünthal-Neumann vertrok volgens de aantekening op de persoonskaarten op 8 december 1942 uit Venlo, onbekend waarheen.

Cammaert vermeldt dat op 1 november 1944 leden van de Ordnungspolizei een woning in Velden binnenvielen, waarbij onder anderen Otto Grünthal en zijn stiefzoon Walter Rosenthal werden gearresteerd. Op bevel van Ströbel werden beiden dezelfde dag nog in Hout-Blerick door H. Conrad en C. Schut doodgeschoten.

Uit een door mevrouw Grünthal-Neumann geschreven en op 20 juni 1945 door Philip Cohen, voorzitter van de Israëlitische gemeente Venlo bevestigde brief (en enkele andere documenten) het volgende. Otto Grünthal dreef in Berlijn een fabriek. In 1936 verliet het gezin Duitsland illegaal, omdat ze de Reichsfluchtsteuer niet wilden betalen. De fabriek en hun hele hebben en houden moesten ze achterlaten. Het echtpaar verbleef tot 1938 in Amsterdam, daarna in Blerick op het adres Antoniuslaan 51. Daar werd Otto compagnon van D. Kurstjens, die een goed lopende handel in landbouwwerktuigen had. Na de Duitse inval in Nederland probeerde het gezin nog te vluchten, maar dit bleek onmogelijk. In maart 1942 werd Otto Grünthal door de Duitsers uit het bedrijf gezet. In juli van dat jaar moest Walter Johannes Rosenthal, zoon van Otto's vrouw Martha Neumann, onderduiken omdat hij zich de vijandschap van twee NSB'ers op de hals had gehaald.

In augustus 1942 werd het gezin Grünthal-Neumann-Rosenthal opgeroepen om zich te melden voor transport naar Polen. De (stief)dochter Inge Rosenthal, die suikerpatiente was, spoot zich op aanraden van dokter Vallen insuline in, waardoor ze in het ziekenhuis moest worden opgenomen. De hoeveelheid was echter zo groot, dat haar toestand enkele dagen kritiek was. Mevrouw Grünthal had blaasontsteking en werd eveneens in het ziekenhuis opgenomen. Toen Otto zich meldde met een briefje van de arts dat zijn stiefdochter elk ogenblik kon overlijden, hoefde hij niet naar Polen te vertrekken. Nadat het gezin enkele weken later weer thuis was, liet Otto Grünthal zich opereren om niet naar een arbeiderskamp te hoeven vertrekken. Toen op 10 november 1942 de Venlose Joden

werden opgehaald, was Otto Grünthal juist in Tegelen om werk proberen te krijgen. Hij vertrok meteen naar zijn vrouw in Blerick en ging daarna zijn stiefdochter Inge uit het ziekenhuis in Venlo ophalen. Tezamen gingen ze naar het onderduikadres van Walter Rosenthal. Twee dagen later werd hun huis door NSB'ers en Duitsers leeggeroofd. Vier keer moest het gezin een ander onderduikadres zoeken. Zo kwamen ze in juni 1944 terecht in Genooi, maar dit bleek een gevaarlijk adres omdat de vrouw des huizes en een nicht zich met Duitsers ophiielden, waarvan er doorlopend een paar in het huis waren. Half oktober waren ze getuige van de diefstal van een dragende koe en een nieuwe damesfiets door de bewoners. Uit angst voor aangifte ging de bewoner op 31 oktober naar de SD om zijn onderduikers aan te geven. Daags daarop - Walter Rosentahl had net een nieuw onderduikadres gevonden, waarheen ze 's middags vijf uur zouden vertrekken - werd de familie Grünthal-Neumann-Rosenthal door de SS opgehaald en eerst naar de SD in het Villapark in Venlo gebracht voor verhoor en daarna naar het politiebureau. Otto en Walter werden om zes uur opgehaald om in Hout-Blerick in een bos te worden doodgeschoten. Moeder en dochter kregen op 8 november te horen dat zij 's avonds zouden worden opgehaald om te worden gefusilleerd, maar de SD vluchtte diezelfde dag naar Straelen en liet hen in het politiebureau zitten. Inge Rosenthal was door insulinegebrek zo ziek geworden dat zij op last van de bewakers door het Rode Kruis naar het ziekenhuis in Venlo werd gebracht. Omdat Martha Neumann ook ziek werd, werd zij eveneens naar het ziekenhuis overgebracht. Beiden verbleven daar tot na de bevrijding van Venlo op 1 maart 1945. Volgens Philip Cohen zou Otto Grünthal tijdens zijn onderduikperiode daadwerkelijk in belangrijke mate illegaal werk hebben verricht.

Bronnen:

GA Venlo, Archief Gemeentelijke Sociale Dienst Venlo, serie 'Wederopbouw', doos VII, dossier Grünthal-Neumann; GHS Venlo, Bevolkingsregister Venlo 1940-heden, persoonskaarten Otto Grünthal en Martha Neumann; A.P.M. Cammaert, *Het Verborgene Front* . . . , deel I, 444.

NJ13 Op deze grafplaat staat een hebreuws-nederlandse tekst die vertaald luidt:

PN / Fritz Lambertz,
geb. te Kempen 13 Cheswan 5649 /
18 October 1888
overl. te Venlo 20 Sebat 5706 /
21 Januari 1946

TNSBH

Fritz Lambertz, geboren te Kempen (Dld.) op 18 oktober 1888, overleden te Venlo op 21 januari 1946, koopman, fabrikant van clubfauteuils, zoon van Moritz Lambertz en Johanna Kaufmann (zie NJ24). Hij trouwde te Viersen (Dld.) op 19 september 1919 met Helene Willner (zie voor haar: NJ10a). Fritz Lambertz vestigde zich op 27 augustus 1936 in Venlo, Helene Willner op 12

september van dat jaar met twee dochters, allen komende uit Viersen.

Bronnen:

GA Venlo, Bevolkingsregister Venlo 1923-1939, Gezinskaart Lambertz-Willner; idem, Archief Nederlands-Israëlitische Gemeente Venlo, Bevolkingsregister, blad 53; GHS Venlo, Bevolkingsregister Venlo 1940-heden, kopie-persoonskaart H. Willner en persoonskaart F. Lambertz.

Grafplaat van
Fritz Lambertz
(graf NJ13).

links, 6e rij:

NJ14 Op deze grafplaat staat in het bovenste deel een hebreeuwse tekst die vertaald luidt:
PT / Mevrouw Rivka, dochter van de heer Sjelomo. / Zij werd gedood door de hand van de wrede vijand en zij overleed / op de eerste dag Rosj Hasjana (= Nieuwjaar) 705. / TNSBH

Daaronder:

Hier rust / onze lieve Helene en oma / Helene Maisonpierre Compris / geb. te Maastricht 9 juli 1886 / vermoord door 's vijands hand / 18 september 1944

Helene Compris, geboren te Maastricht op 9 juli 1886, vermoord te Venlo op 14 september 1944.

Zie bij grafteken NJ11.

NJ14a Op deze plaats is geen graf meer te zien. Volgens de lijst Keizer moet hier liggen: Henri Koppels,

geb. 21 april 1866, overleden 28 oktober 1943. Henri Koppels, geboren te Maassluis op 21 april 1866, overleden te Venlo op 28 oktober 1943, zoon van Joseph Koppels en Sara van Gelderen. Hij was van beroep slager en vestigde zich op 1 december 1926 met een zoon vanuit Boxmeer in Venlo als weduwnaar van Elisabeth Koppels. Blijkens de verklaring van overlijden stierf hij aan bronchopneumonie.

Bronnen:

GA Venlo, Bevolkingsregister Venlo 1923-1938, gezinskaart H. Koppels; idem, Medische Verklaring van Overlijden bij aktenummer 430 (1943), opgesteld door dokter Plateel; idem, Archief Nederlands-Israëlitische Gemeente Venlo, Bevolkingsregister blad 54; GHS Venlo, Bevolkingsregister Venlo 1940-heden, persoonskaart H. Koppels.

NJ14b Op deze plaats is eveneens geen graf meer te zien. Volgens de lijst Keizer ligt hier: Jeannette Franck, geb. 1 juli 1867, overl. 17 december 1942.

Jeannette Franck, geboren te Venlo op 1 juli 1867, overleden aldaar op 17 december 1942, dochter van Louis Franck (geboren te Venlo op 16 april 1842, slager, en Sibilla Levi, geboren te Luchenberg (Dld.) op 30 maart 1840, overleden te Venlo op 11 mei 1911). Zij vestigde zich op 16 september 1912 in Venlo, komende van Barmen (Dld.). Blijkens de verklaring van overlijden stierf zij aan 'insuff. cordis t.g.v. myodegeneratio cordis'.

Bronnen:

GA Venlo, Bevolkingsregister Venlo 1861-1900, Stad deel 3 blad 107; idem, Bevolkingsregister Venlo 1901-1916, Stad deel F blad 48; idem, Bevolkingsregister Venlo 1923-1939, Gezinskaart J. Franck; idem, Medische Verklaring van Overlijden bij aktenummer 404 (1942), opgesteld door een arts van het Sint Josephziekenhuis te Venlo; idem, Archief Nederlands-Israëlitische Gemeente Venlo, Bevolkingsregister blad 33; GHS Venlo, Bevolkingsregister Venlo 1940-heden, persoonskaart J. Franck.

NJ15 Op deze grafplaat staat in het bovenste deel een hebreeuwse tekst die vertaald luidt:
PN / Sjelomo, zoon van Eliejahoe. / Hij overleed op maandag 28 Kislew / 703.

Daaronder:

Hier rust / Sigmund Grunewald / geb. 27-5-1887 / overl. 7-12-1942 / TNSBH

Sigmund Grunewald, geboren te Kaldenkirchen op 27 mei 1887, overleden te Venlo op 7 december 1942, sigarenfabrikant, in Venlo 'houder eener mangelinrichting', zoon van Elias Grunewald, winkelier. Hij was getrouwd met Katharina (genoemd Käthe) Joachim, geboren te Königs Wusterhausen bij Berlijn op 12 juni 1888, overleden te Buenos Aires op 2 mei 1971.

Het echtpaar
Grunewald-
Joachim
(F. Kauwertz,
*Die drei
Eisheiligen*,
p. 197)
(graf NJ 15).

Nadat ze hun woonhuis en bedrijf in Kaldenkirchen hadden verkocht, vertrok het echtpaar Grunewald op 2 augustus 1937 naar Tegelen, als eerste station op weg naar Brazilië. Dat land echter had zijn grenzen voor joden gesloten, zodat Nederland de nieuwe 'heimat' werd. In Tegelen probeerde Sigmund de tabaks- en sigarenfabricage voort te zetten, maar dat draaide op een mislukking uit. Na enige tijd kon hij in Venlo de chemische waterij P. Mey aan de Grote Kerkstraat overnemen en vestigde hij zich op 2 maart 1938 in Venlo boven de waterij.

Eind oktober 1941 werd Sigmund Grunewald, die aan angina pectoris leed, gevangengenomen wegens vermeende deviezensmokkel. Na vijf dagen kwam hij als een gebroken man terug. In januari 1942 verergerden zich de klachten met adervernauwing, kortademigheid en hoge bloeddruk. Op 21 augustus van dat jaar werd het echtpaar Grunewald met het grootste deel van de Venlose joden in een kolenkelder bijgedreven om een verzameltransport naar de SS in Maastricht te kunnen samenstellen en van daaruit naar door-gangskampen in Polen. Bij aankomst in Maastricht bleek Sigmund zo'n hoge bloeddruk te hebben, dat de controlerende vrouwelijke arts vond dat hij de reis niet zou overleven. Samen met zijn vrouw mocht hij als enige naar Venlo terugkeren. Eind november kreeg hij een aanval, die met toediening van zuurstof kon worden aangewend. Een tweede aanval op 7 december werd Sigmund fataal. Twee dagen later werd hij op het joodse kerkhof in Venlo begraven.

De weduwe Katharina Joachim verkocht in het geheim het waterijbedrijf en verbleef van 1942-1944 als onderduikster bij haar zoon in Well. In december 1944 werd de burgerbevolking van Well geëvacueerd naar Xanten. Ook moeder en zoon Grunewald-Joachim gingen - onder valse namen - mee en kwamen uiteindelijk in het Groningse

Grootegast terecht. Op 24 mei 1945 keerden zij terug naar Venlo. Käthe Joachim en haar zoon Rolf Grunewald vertrokken op 8 augustus 1947 naar een zuster en zwager van Käthe in Montevideo.

Bronnen:

GA Venlo, Bevolkingsregister Venlo 1923-1939, Gezinskaart Grunewald-Joachim; idem, Archief Nederlands-Israëlitische Gemeente Venlo, Bevolkingsregister, blad 54; GHS Venlo, Bevolkingsregister Venlo 1940-heden, persoonskaarten S. Grunewald en K. Joachim; F. Kauwertz, *Die drei Eisheiligen. Geschichten und Dokumente wider das Vergessen* (Aachen 1999) 195-224 en 447.

Grafplaat van Sigmund Grunewald (graf NJ15).

De redactie wenst alle leden

Prettige
Feestdagen

en een

Voorspoedig
Nieuwjaar

Hausmans & Co, Bornse burgemeesters in de negentiende eeuw

De Bouten en Het Anker

Het Anker

Langs de Oude Baan in Buchten lag tot 1922 een carré-vormige hoeve die "Het Anker" of "Den Anker" werd genoemd. Deze zou in 1749 zijn gebouwd door de schout Mathias Bouten¹⁾. De naam "Anker" ontwikkelde zich in de loop der jaren tot een toponiem. Zo kreeg het gebied nabij de hoeve de naam "Aan Anker" en kent men reeds geruime tijd een Ankersweg. Het nabijgelegen sportpark kreeg ook de naam "Het Anker", evenals een tankstation langs de A2. Reeds in de 18e eeuw was de naam "Anker" bekend, want deze komt voor in een rapportage van Leonardus Wyro van Weerd aan de Prins van Thurn

& Taxis. Deze reisde in 1751 met de postwagen van Venlo naar Maastricht en passeerde Susteren, waarna hij in het "Anker" pauzeerde²⁾. Bij de 19e-eeuwse bewoners werd op grafstenen en bidprentjes steeds expliciet vermeld dat zij "op Anker" woonden.

Volksverhalen

De hoeve "Het Anker" was ook het culminatiepunt voor volksverhalen, waarvan het bekendste is dat schout Bouten op de vlucht voor Franse soldaten in een brouwketel zou zijn gesprongen³⁾. Volgens een ander verhaal zou pastoor Peters zich in de Franse tijd onder de zoldertrap van het Anker hebben verborgen⁴⁾. Het verhaal van de schout werd in 1933 nog eens uitgebreid opgedist in een Limburgse krant⁵⁾.

Zoals wel vaker bij dit soort verhalen, zijn er redenen om aan het waarheidsgehalte te twijfelen. Enige tijd geleden werd het verhaal van een verborgen bisschop in kasteel Hoensbroek, dat ook in de Franse tijd zou hebben gespeeld, op grond van documenten naar het sprookjesboek verwezen. Het schoutverhaal zal daar waarschijnlijk ook een plaatsje verdienen. De Franse troepen kregen in onze streken vaste voet aan de grond na de slag bij Fleurus in juni 1794. Er waren in de jaren negentig echter nog geen "discipelen van Napoleon" in deze buurt omdat de kleine Corsicaan elders druk bezig was een grote carrière op te bouwen. In 1795 sloeg hij voor de revolutionaire regering een opstand in Parijs neer om vervolgens in 1796 en 1797 in Italië zijn bloedige handwerk te verrichten. Na zijn mislukte veldtocht naar Egypte in 1799 keerde hij terug naar Parijs om zichzelf tot eerste consul te promoveren. Bij de volkstelling in 1799⁶⁾ werd in Buchten geen mannelijke Bouten geregistreerd. In het Anker woonde wel ene Cathrin Bouten, met als beroep "carbaretière" (caféhoudster), hetgeen goed te combineren is met een brouwerij. De laatste mannelijke Bouten was op 19 december 1797 op 28-jarige leeftijd gestorven als echtgenoot van Catharina Elisabeth Pekels, over wie later meer. Hij kon toch moeilijk de "ouden schout" zijn. Zijn vader schout Herman Bouten overleed reeds op 10 september 1784.

Veiling

Bij de veiling van de inboedel van het Anker in 1914 kwam inderdaad een "grote koperen brouwketel met roerkuip en koelbak" onder de hamer. De inhoud bedroeg 3215 liter. Op dezelfde veiling werden "drie grote oude schilderijen" aangeboden. Eén daarvan is nog steeds in familiebezit en zou schout Mathias of Arnold Bouten moeten voorstellen (zie schilderij op blz. 116). De kleding van de afgebeelde persoon vertoont enige overeenkomst met die van admiraal Michiel de Ruyter, zoals deze is afgebeeld op het bekende portret van Ferdinand Bol. Volgens de taxateur dateert het schilderij uit de 18e eeuw en is de afgebeelde persoon circa 50 jaar oud. Om vervolging wegens plagiaat te voorkomen zou het schilderij niet gesigneerd zijn. Het is gerestaureerd door de firma Borzo in Den Bosch.

NOT. F. M. H. HAAN TE URMOND

zal in het openbaar verkoopen:

A. Op Dinsdag 29 December 1914, des morgens om 10 uur precies te **BUCHTEN-BORN, IN DEN ANKER**, ten verzoeke van de Erfgenamen van Mej. El. Haussmans:

De volgende **ANTIQUITEITEN**:

2 Antieke kisten, 1 antieke lessenaar, 1 antieke kist, 2 dito klokken; antiek spinnewiel met ivoeren knoppen, spiegel, 2 koperen mortieren, 24 antieke porceleinen borden en schotels (blauwe en rood gekleurden), 14 tinnen borden en schotels, waarbij zeer groote koperen en tinnen kandelaars (empire), tinnen kannen; koperen koffiekann passoire, koperen gietter; koperen crucifix en eene bijzonder mooie antieke koperen montearing van een ouden keukenhaard; een zout- en mosterdstel van blauw glas in zilver gevat (empire); antieke doos; gouden oorbellen; halsketting, zak-uurwerk, oude zilveren stijfbeugels, oude boeken; eene oude snuifdoos met groote camée, drie groote oude schilderijen en eene groote partij oude muurtegeltjes, 1 prachtig antiek diamanten kruis; 1 oud zilveren wierook vat.

Daarna: 12 rieten stoelen met leunstoel, 2 ronde tafels, waarbij eene uittrekkende, 1 keerkast, 2 keukenkasten, 12 keukenstoelen; groote eikenhouten keukentafel, 6 kleine tafels, 2 kachels met toebehoor, 2 keukenrekken; 4 vogelkooien, 5 ledikanten; 5 kisten, en een voorraad oud hout, geschikt voor het repareren van oude meubels; het porcelein en glas- en aardewerk, petroleumstel, reguleur, schilderijen en verdere kleinigheden; 1 culsin'ère en eene partij lood.

Het compleet paardentuig; het akker- en schuur gereedschap, karren, ploegen, wadmolen, kruitwagen; 4 ladders, draaisteen; bascule met gewichten, schaaftank; 40 bijenkorven, vruchtenwagen, koren vat, 2 bakmolden enz.

200 voet eiken richelhout, eenige balken en 500 plavuizen.

Verder eenige **KOPBOOMEN** nabij den Anker en 10 **EIKEN** op het Hetje, waarbij zeer zware.

Vooraf te bezichtigen

Ten slotte een groote koperen brouwketel van 3215 liter inhoud met roerkuip en koelbak.

De goederen zijn te bezichtigen op **Maandag 28 December a.s.** nam. van 1—3 uur.

Onbekende koopers moeten hewijzen van goedheid toonen of een goeoden borg stellen. 3620

Schout Bouten
op het linnen
vereeuwigd

De familie Hausmans te Born

Molenaarsfamilie

Op het terrein van het huidige kasteelpark lag vroeger de Bornse watermolen. In mei 1944 werd deze door een bom zwaar zwaar beschadigd en vervolgens in 1964 geheel gesloopt⁷⁾. De molen werd in de tweede helft van de 18e

eeuw geëxploiteerd door Jean Joseph Hausmans (1739-1809)⁸⁾. Joseph Hausmans moet als molenaar een goede reputatie hebben gehad, want hij werd in 1805 ingeschakeld als expert bij een conflict over de molen van Sittard⁹⁾. Zijn zoon Johan Willem werd molenaar in Limbricht.

Stamreeks

I A Gerard Hausmans was gehuwd met **Sophia Severens**; geen verdere gegevens.

II A Jean Joseph Hausmans werd in 1739 geboren als zoon van Gerard Hausmans en Sophia Severens (I A). Hij trouwde op 14 mei 1772 te Susteren met **Maria Helena Kusters** (Custers)

Uit het huwelijk werden zes kinderen geboren:

III A Johanna Sibilla gedoopt 4 december 1773, overleden 6 juni 1798

III B Johannes Wilhelmus gedoopt 2-3-1776, overleden 19-5-1829, trouwt 7 januari 1801 **Anna Elisabeth Geijen** geboren 1777, overleden 19-5-1829.

kind: Peter Joseph H. *4-7-1804 † 21-4-1870 trouwt 20.7.1833 Anna Margaretha Bovendeerd *1803 † 5-3-1856

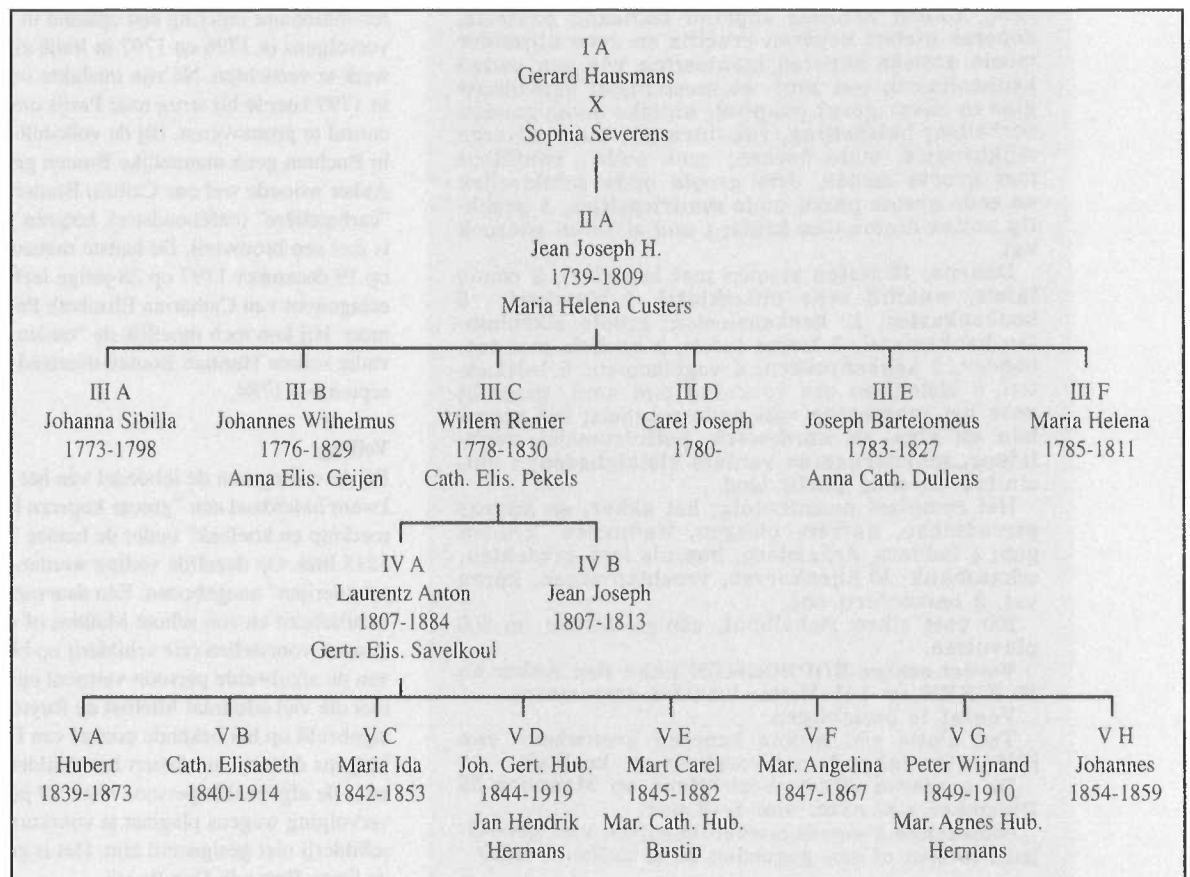
kinderen: - Johannes Hermanus *15-6-1834

- Catharina Elisabeth *30-9-1835

† 5-3-1858

- Johannes Servatius *14-9-1838

† 26-1-1842

- Maria Sibilla *16-11-1842
 - Maria Christina *25-4-1845 † 26-4-1847
- kind: Maria Catharina Sibilla *20-4-1808 (Limbricht)
† 18-4-1850 trouwt 2-7-1829 Hendrik Maessen
*1807 (Horn) † 25-10-1880 (Buchten)
- Kinderen: - Peter Joseph Maessen *3-8-1829
† 14-7-1830
- Cornelia Maessen *26-4-1831
 - Anna Elisabeth Maessen *12-5-1834
 - Johannes Jacobus Maessen *11-8-1837
 - Anna Margaretha Maessen † 20-1-1843
 - Hendrik Maessen † 21-9-1845
 - Anna Margaretha Maessen † 27-3-1847

III C Willem Renier Joseph geboren 1 april 1778, overleden 4 september 1830, trouwt 3 juni 1806 te Buchten **Catharina Elisabeth Pekels** geboren 31 januari 1778 (Berg), overleden 23 augustus 1861 (Buchten)

kinderen: - Laurentz Anton *5-2-1807 † 7-10-1884, volgt IV A

- Jean Joseph *5-2-1807 † 11-6-1813, volgt IV B

III D Carel Joseph gedoopt 5 oktober 1780, beroep molenaar. Hij was in 1806 getuige bij het huwelijk van zijn broer Willem Renier en bij het opmaken van de overlijdensakte van zijn stiefmoeder in 1809.

III E Joseph Bartelomeus gedoopt 10 januari 1783, overleden 17 mei 1827 (Vilvoorde), trouwt 16 april 1805 **Anna Catharina Dullens** geboren 1784 (Born), overleden 20 april 1836.

- kinderen: - Jean Mathias *17-8-1806 leeft nog in 1841, want hij was getuige bij een doop in Grevenbicht.
- Jean Joseph *14-2-1809 † 7-12-1856 (Grevembicht)
 - Anna Catharina *6-11-1811 † 7-12-1856 huwt 31-10-1836 Gabriel van Hinsberg *15-1-1792 (Buchten) † 24-8-1859 (Papenhoven)

Verdere kinderen van Bartelomeus en Anna Catharina:

- Anna Elisabeth *† 12-12-1814 18 uur oud
- Nicolaas *† 6-12-1815 3 uur oud
- Carl *† 6-12-1815 3 uur oud
- Anna Maria *23-12-1816
- levenloos *† 30-6-1820
- Martinus *22-7-1821 † 20-12-1822
- Willem René *22-3-1824

III F Maria Helena gedoopt 26 maart 1785, overleden 11 januari 1811, trouwt 20 mei 1806 **Jacques van Mulken**

- kinderen: - Maria Catharina *12-12-1806
- Anna Catharina † 1-5-1807
 - Pierre Joseph *25-12-1810

Jean Joseph Hausmans hertrouwde na het overlijden van Maria Helena Kusters op 22 januari 1791 met Anna Catharina Kloosterhalfens (Cloosterhalvens) geboren 1739 (Kerpen), overleden 18 juni 1809 (Born). Bij de volkstelling van 1799 werd zij in Born onder nr. 242 geregistreerd als Catharin Klootwelfern (!). Voor zover bekend kreeg het echtpaar geen kinderen.

De familie Hausmans-Pekels te Buchten in het Anker Catharina Elisabeth Pekels¹⁰⁾ kan worden beschouwd als de oermoeder van de familie Hausmans van het Anker. Zij

werd op 31 januari 1778 geboren op de Palmenhof te Berg¹¹⁾, tegenwoordig Meeswijk (B), als dochter van Jan Theodor Piekels en Maria Catharina de Krauw. Zij trouwde op 3 juni 1806 met Willem Renier Joseph Hausmans (III C).

Eerder was zij op 12 juni 1796 getrouwd met Frederic Bouten (*5-10-1769 † 19-12-1797) en op 11 maart 1801 met Martinus Lodevicus Bovens (*1769 † 18-5-1805). Uit het eerste huwelijk werd op 28 juli 1797 een dochter Maria Josepha geboren, die slechts een maand zou leven. Uit het tweede huwelijk werden twee kinderen geboren. Carol Reinier (*27-3-1802 † 8-2-1866) trouwde op 14 november 1826 met Maria Ida Schulpen (*1-6-1803 † 28-2-1874). Het tweede kind, Melchior Anton Bouens (!), werd geboren op 13-6-1804.

Catharina Elisabeth was dus op haar 27ste reeds tweemaal weduwe. Na het overlijden van haar derde echtgenoot, Willem Renier Hausmans op 4 september 1830 kreeg zij het vruchtgebruik van het Anker. Een man, een zoon en een kleinzoon van Catharina Elisabeth werden burgemeester van Born, zie verder.

Uit haar derde huwelijk werden twee kinderen geboren, een tweeling, volgt IV B en IV A.

Doorkijk op de binnenplaats van de Palmenhof.

IV B Jean Joseph *5-2-1807 † 11-6-1813

IV A Laurentz Anton *5-2-1807 † 7-10-1884 trouwde op 14-7-1838 met **Gertrudis Elisabeth Savelkoul** *8-9-1813 † 6-4-1859, dochter van Hubert Savelkoul en Joanna Zanders

- kinderen: - Hubert *5-5-1839 † 11-3-1873 ongehuwd V A
- Catharina Elisabeth *26-4-1840 † 8-8-1914 ongehuwd V B
 - Maria Ida *8-8-1842 † 2-2-1853 ongehuwd V C
 - Johanna Gertruda Hubertina *12-7-1844 † 22-3-1919 (Sittard) V D
- trouwt 5-7-1867 Jan Hendrik Joseph Hermans

- Martinus Carolus *15-12-1845 † 20-6-1882 trouwt 31-8-1877 Maria Catharina Hubertina Bustin V E
- Margaretha Angelina *30-11-1847 † 27-1-1867 ongehuwd V F
- Peter Winand *28-6-1849 † 20-2-1910 (Holtum) trouwt 21-10-1870 Maria Agnes Hermans *12-2-1847 † 17-11-1911 V G
- Johannes *7-2-1854 † 20-2-1859 V H

klein-

kinderen: Ad V D Johanna Gertruda Hubertina trouwt op 5-7-1867 de onderwijzer Jan Hendrik Joseph Hermans *18-6-1842 (Nuth) † 29-10-1901 (Jabeek). Het echtpaar kreeg elf kinderen:

- Maria Josephina *30-11-1867 † 2-1-1934 (Sittard)
- Bertha Elice *26-3-1868
- Nicolaas Joseph *5-3-1871
- Maria Angelina Hubertina *27-3-1873 † 2-4-1873
- Martin Karel *21-3-1874 † 8-7-1874
- Karel Hubertus *16-4-1875
- Jan *1-4-1877 † 24-3-1902
- Maria Christina Angelina *22-5-1880
- Maria Catharina Hubertine *3-9-1882
- Jacob Hendrik Joseph *5-3-1886
- Maria Josephina Clementine *1-2-1887
- Maria Josephina trouwde op 27-1-1900 met Jacobus Muller *4-4-1867 (Kloosterburen) † 1-6-1910 (Sittard). Zij stichtten in de Voorstad een textielzaak onder de naam Muller-Hermans (zie advertentie).

- Maria Hubertina Josepha Elisabeth *2-7-1902 † 11-6-1904
- Karel Hubert Nicolaas *18-1-1904 † 28-3-1964
- Maria Agnes Hubertina *9-7-1905 † 15-8-1990
- Josephina Maria Catharina *15-2-1907 † 2-6-1968
- Jacoba Josephina Hubertina *14-10-1908 † 13-12-1951
- Wilhelmus Joseph Hubert *13-1-1910 † 15-7-1983
- Leonard Maria Hubert *3-5-1911 † 15-11-1981
- Petrus Antonius Hubert *25-3-1913 † 29-9-1985
- Elisabeth Johanna Maria *24-3-1915
- Henriette Maria Johanna *10-10-1916 † 31-7-1994
- Joseph Willem Hubertus *14-3-1923 † 14.3.1923

Ad V G Peter Wijnand trouwde op 21-10-1870 met Maria Agnes Hubertina Hermans *12-2-1847 † 17-11-1911 (Holtum).

kinderen:- Laurentz Anton *10-5-1871 † 13-6-1871

- Catharina Elisabeth Hubertina *23-12-1873 † 24-11-1942 (Holtum, ongehuwd)
- Laurentz Anton Hubertus *4-7-1872 † 27-4-1875
- Maria Helena Hubertina † 23-7-1876 4 maanden oud
- Maria Helena *1-6-1877 † 24-11-1942 (Holtum) trouwt met Peter Johannes Hubertus Schulpen *26-12-1871 (Urmond) † 23-5-1950 (Holtum)
- Wilhelmus Joseph Hubertus *27-12-1880 † 9-2-1881

Van Ouds bekend adres voor:

COMPLETE BÉBÈ-Uitzetten
Grote keuze - Lage prijzen

KINDER|URKJES
MANTEL|TJES
POLO-BLOESJES
JAKJES
MUTSEN
KOUSSEN, SPORTKOUSSEN, SKISOKJES

Muller-Hermans
VOORSTAD 13, SITTARD - TREEBEEK

Ad V E Martinus Carolus trouwde op 31-8-1877 met Maria Hubertina Bustin *7-7-1857 (Buchten) † 22-5-1934 (Buchten)

kinderen: - n.n. † 18-2-1878

- Maria Josephina *31-3-1879 † 24-3-1880
- Catharina Hubertina Josephina *19-3-1881 † 28-11-1951, trouwt in 1902 te Born met Wilhelmus Hubertus Schulpen *20-1-1875 (Roosteren) † 7-6-1840 (Roermond). Het echtpaar woonde in Budel, later in Roermond.

kinderen:

- Josephina Mechtildis Petronella *16-2-1901 † 2-4-1987

De familie Hausmans en het burgemeestersambt

Bij Koninklijk Besluit No 95 van 14 februari 1818 kreeg elke plattelandsgemeente een schout, benoemd door de koning. Bij Koninklijk Besluit Nr 132 van 23 juni 1825 werden de namen schout en schepenen vervangen door burgemeester en assessoren. De burgemeester werd benoemd door de koning voor een periode van zes jaar. Na de Franse tijd kende Born in de 19e eeuw de volgende burgemeesters⁽²⁾¹³⁾:

- Willem Renier Hausmans, 23 december 1812 - 4 september 1830
- Carol Reinier Bovens, 25 november 1830 - 27 december 1851
- Ludovicus Savelkoul, 27 december 1851 - maart 1869
- Cornelius Lebens, 24 maart 1869 - april 1875
- Martinus Karolus Hausmans, 6 mei 1875 - 20 juni 1882
- Jacobus Conrardus Nelissen, 5 oktober 1882 - 20 juli 1884
- Frans Joseph Meuffels, 14 oktober 1884 - november 1898

Willem Renier Hausmans en Carol Bovens

Willem Reinier Hausmans volgde in 1812 als schout J.J. Paulssen op, die deze functie gedurende tien jaar had bekleed. Zoals boven vermeld was hij getrouwd met Catharina Elisabeth Pekels (derde huwelijk). Het echtpaar woonde in het huis het Anker, dat oorspronkelijk uit bezit van de familie Bouten stamde. Op 24 juli 1830 tekende Willem Renier voor het laatst een geboorteakte. Op 26 juli nam de ambtenaar Smeets deze taak van hem over. De burgemeester stierf op 4 september 1830 en is dus waarschijnlijk enige tijd ernstig ziek geweest, zodat hij zijn taak niet kon vervullen. Zijn overlijdensakte werd pas op 15 september opgemaakt door eerdergenoemde Smeets. Carol Bovens was een stiefzoon van Willem Renier en voor diens dood reeds ontvanger der gemeente. Tijdens zijn ziekte nam hij reeds het burgemeestersambt voor zijn stiefvader waar. Hij maakte de tweede termijn van zijn ambt niet helemaal vol.

Ludovicus Savelkoul

Ludovicus Savelkoul, geboren 12 november 1811 (Born), werd benoemd bij K.B. van 27 december 1851 en werd geïnstalleerd op 14 januari 1852. Zijn familierelatie met de Hausmansen liep via Laurentz Anton (IV A), wiens vrouw een zuster van hem was. Voordien was hij van 21 mei 1848 tot 14 november 1851 gemeentesecretaris. Daarnaast vervulde hij het agentschap van de firma die Limburgse emigranten vanuit Antwerpen naar Amerika verscheepte. Dit was waarschijnlijk de aanleiding tot zijn vijandschap met pastoor Foragien, die meer dan een decennium de gemeederen in Buchten zou bezig hield. Het dorp werd hierdoor verdeeld in twee kampen: pro en contra pastoor Foragien¹⁶⁾. Savelkoul werd onder andere beschuldigd van het ontvreemden van kerkelijke goederen en van het aanzetten tot charivari's (*) (* ketelmuziek voor iemand die zich het algemeen misnoegen op de hals heeft gehaald) tegen de pastoor. Dat hij na de dood van zijn vrouw haar nichtje moest trouwen zal ook niet aan zijn goede naam hebben bijgedragen. De pastoor kwam zegevierend uit het strijdperk want de burgemeester werd in maart 1869 uit zijn ambt ontheven. Hij tekende voor de laatste keer een uitgaand stuk op 26 december 1868. Op 12 januari d.a.v. tekende J.P. van Sloun als waarnemend burgemeester. Savelkoul bleef echter lid van de gemeenteraad. Op 29 oktober 1878 vertrok hij naar Antwerpen.

Cornelius Lebens

Cornelius Lebens, geboren 21 maart 1825, overleden 22 maart 1878, was burgemeester van 24 maart 1869 tot april 1875. Hij tekende voor het eerst een uitgaand stuk op 8 april 1869. Op 6 april tekende nog J.P. van Sloun. Zijn ambtsaanvaarding moet dus tussen deze twee data liggen. Cornelius was een zoon van Martinus Lebens en hij was gehuwd met Maria Elisabeth Houben. Hij was landbouwer van beroep. Hij stamde af van de Lebenssen die reeds bij de volkstelling van 1799 in Buchten werden vermeld.¹⁵⁾ Er bestond geen directe familierelatie tussen deze Lebens en de Hausmansen van het Anker.

Martinus Karolus Hausmans

Met Martinus Karolus, geboren 15 december 1845, overleden 20-6-1882, werd op 6 mei 1875 weer een Hausmans tot burgemeester benoemd. Hij tekende voor het eerst een uitgaand stuk op 4 juni. Daarvoor had op 1 mei nog M. Spee als locoburgemeester getekend en daarvoor op

3 april C. Lebens, als burgemeester.

Martinus Karel was een kleinzoon van eerdergenoemde Catharina Elisabeth Peekels en zoon van Laurentz Anton en Gertrudis Elisabeth Savelkoul. Hij overleed volgens het graf-schrift "in het Anker". Hierover bestaan echter twijfels want in het bevolkingsregister van 1880 is zijn naam bij het huis "het Anker" door-

M.K. Hausmans.

gehaald met als verwijzing: zie No 65 van het blad. Het blijkt dat hij in de Dorpsstraat nr 63 woonde bij zijn schoonfamilie Bustin. Ook zijn opvolger J.C. Nelissen trok daar in, want hij trouwde op 18 april 1883 de weduwe Hausmans-Bustin.

Jacobus Conrardus Nelissen

Jacobus Conrardus Nelissen, geboren 27 oktober 1884 (Illikhoven), overleden 13 september 1913 (Buchten) werd op 5 oktober 1882 tot burgemeester benoemd en op 20 oktober geïnstalleerd. Er zijn meerdere aanwijzingen dat hij niet goed functioneerde. Locoburgemeester Mulleners noemde dit eufemistisch: "zijne onervarenheid"¹⁶⁾. Tijdens zijn korte ambtsperiode was hij in verschillende conflicten verwickeld, onder andere met de hoofdonderwijzer Pieters, de tapperijhouder Demandt en het raadslid van Dijk. Deze laatste zou tot tweemaal toe niet zijn opgeroepen voor de gemeenteraadsvergadering. In het kopieboek van door B & W verzonden stukken is in de periode 11 juli 1883 tot 5 augustus 1884 geen enkele aantekening te vinden. Op 19 juli 1884 stuurde de commissaris des konings een brief aan burgemeester en wethouders van Born met de mededeling dat de burgemeester bij koninklijk besluit no. 4 van 16 juli was ontslagen. Verzocht werd hiervan mededeling te doen aan de gemeenteraad. Dit gebeurde in de bijzondere vergadering van 21 juli 1884.¹⁷⁾

"Een voorstel tot het opzenden van een request aan Zijne Majesteit tot het vernemen der redenen welke tot het ontslag geleid hebben werd niet aangenomen."

Uit het betreffende Koninklijk Besluit blijkt dat Nelissen was ontslagen op grond van artikel 60 van de Gemeentewet.¹⁸⁾ Hierin staat dat de burgemeester "ten (sic) allen tijde door Ons kan worden ontslagen". Verder staat er dat indien hij in strijd met artikel 24 handelt, of zich aan wangedrag of merkelijke achteloosheid schuldig maakt, kan worden geschorst door Gedeputeerde Staten. In het derde lid van artikel 24 wordt gespecificeerd dat een lid van de Raad (en dus de burgemeester) niet mag deelnemen aan de onderhandse pacht van gemeentegoederen en -inkomsten, aan leveringen of aannemingen t.b.v. de gemeente en aan het kopen van betwiste vorderingen ten hare (!) laste. Aangezien hij niet werd geschorst, doch ontslagen moet er een andere reden zijn geweest. Gezien het voorgaande moet worden aangenomen dat dit incompetentie was. Dit wordt nog

bevestigd door de brief van de minister van binnenlandse zaken van 26 september 1884¹⁹⁾ waarin wordt medegedeeld dat het ontslag op *eervolle* wijze was toegekend.

Frans Joseph Meuffels

Blijkbaar waren de hogere overheden van mening dat nu maar eens een burgemeester van buiten Born moest worden benoemd. Dit werd Frans Joseph Meuffels, geboren 20 maart 1837 (Susteren), overleden 7 maart 1899 (Susteren). Hij werd benoemd op 14 oktober 1884 en was tevens burgemeester/secretaris van Susteren. Met zijn benoeming kwam er een einde aan een periode van zeventig jaar nepotisme - met een onderbreking van zes jaar - waarin de familie Hausmans het burgemeestersambt in Born bekleedde.

De familie Hausmans van Buchten verdwijnt in de nevelen der geschiedenis

Door de drie huwelijken van Catharina Elisabeth Pekels met resp. Frederik Bouten, Martinus Lodewijk Bovens en Willem Renier Hausmans kwam een groot aantal bezittingen in handen van de Buchtense tak van de familie Hausmans. Deze kwamen in bezit van haar zoon Laurentz Anton, aangezien zijn broer Jean Joseph reeds op zesjarige leeftijd overleed. Laurentz Anton was zo vermomd dat hij waarschijnlijk nooit hoefde te werken. In het bevolkingsregister en de burgerlijke stand wordt hij dan ook aangeduid als "rentenier". Het echtpaar Hausmans-Savelkoul kreeg acht kinderen (zie stamreeks op blz. 116), van wie er vier op vrij jeugdige leeftijd en ongetrouwd overleden. Toen Laurentz Anton zijn einde voelde naderen maakte hij op 27 september 1884 zijn testament bij notaris Russel. Hij overleed op 7 oktober 1884. In het testament werden zijn bezittingen verdeeld over zijn drie nog levende kinderen en een dochter van zijn zoon Martinus Karolus, die twee jaar eerder was overleden. Het erfdeel (A) van het oudste kind, Catharina Elisabeth Hausmans, bestond uit "De gebouwen zijnde huis, schuur stalling en brouwerij met boomgaard en tuin, groot te zamen 50 are". Dit was het huis "het Anker". Verder erfde zij een 16-tal landerijen, alle in de gemeente Born, totale oppervlakte 407 are, inclusief het Anker. Petrus Winandus Hausmans, rentenier te Holtum erfde 622 are (B). De landerijen waren niet alleen gelegen in Born, maar ook in Roosteren, Urmond en Meeswijk (België). Deze laatste waren ongetwijfeld afkomstig van de familie Pekels.

Gertrudis Hubertina Hausmans, echtgenote van Jan Hendrik Joseph Hermans, hoofd der school te Jabeek, erfde 600 are (C), waarvan ook gedeelten in Urmond, Meeswijk, Leuth en Stokheim waren gelegen. Maria Catharina Josephina Hausmans, minderjarige dochter van Martinus Karolus z.g. erfde 594 are land (D), waarvan een gedeelte in Susteren, Obbicht en Urmond was gelegen. De roerende en onroerende goederen van Catharina Elisabeth (A) werden na haar dood in 1914 geveild in opdracht van haar naaste familieleden. Ook het erfdeel van Maria Catharina Josephina (D) werd geveild en wel in opdracht van haar man Wilhelmus Hubertus Schulpen. De veiling vond plaats op 6 december 1915 in het koffiehuis van de Wed. Demandt te Buchten, onder leiding van notaris F.M.H. Haan uit Urmond. Het interessantst was de veiling van het erfdeel A, omdat

dit het stokgoed van "het Anker" betrof. De erfenis van Catharina Elisabeth Hausmans werd geveild door bovengenoemde notaris F.H.M. Haan. Op 23 november 1914 kwamen de onroerende goederen (zie onderstaande advertentie) onder de hamer in het koffiehuis van de heer Haagmans, dat was gelegen op de hoek Dorpstraat/Oude Baan. De hoeve "het Anker" werd gekocht door Anton Konings²⁰⁾, die er tegenover woonde in Klein Holtum. Hij zou niet lang plezier beleven aan zijn nieuwe bezit, want in 1922 brandde het gebouw af.

De roerende goederen werden op 29 december 1914 verkocht in het Anker. Een advertentie was opgenomen in de Limburger Koerier van 18 december 1914 (zie blz. 115). Naar verluidt zouden nazaten van Laurentz Anton met biedlijstjes naar de veiling zijn gekomen om nog iets van het familiebezit als souvenir te bemachtigen. Het eerdergenoemde schilderij van de schout kwam in de tak V D, Hermans-Hausmans terecht.

Met het overlijden van Catharina Elisabeth op 8 augustus 1914 stierf het geslacht Hausmans in Buchten uit. Haar broer Peter Wijnand overleed op 20 februari 1910 in

OPENBARE VERKOOPING VAN HUIS en landerijen te Buchten en Born.

Notaris F. M. H. HAAN te Urmond,

zal op **Maandag 25 November 1914**, des namiddags om **2 uur te Buchten**, ten koffiehuis van den heer Haagmans, op verzoek van de Erigenamen van Mejuffrouw **ELISABETH HAUSMANNS**, gewoond hebbende te Buchten in den Anker, in 't openbaar verkoopen :

GEMEENTE BORN.

1. Een groot en gunstig aan de groote baan gelegen **WOONHUIS met ERF,**

SCHUUR SPALJINGEN, TEGEN en OPVAART, sectie A nos 156, 157, 158, 1568 en god. van 150, samen groot 25 aren.

2. Daarnast gelegen **BOOMGAARD** naar de zijde van Buchten, sectie A no 159, samen groot 25 aren, in pacht bij fam. Haussmans, Holtum.

3. Een groote blok **BOUW- en WELLENDE**, naast het huis zijde Holtum, sectie B nos 2397, 2398, 1250, 1252, 1251, 1217, 1218, samen groot 1,21,90 Hectaren, te veilen in 3 per ceelen elk van 10,65 aren, allen nitschietende op de oude baan. Dit perceel is in pacht bij P. de Bruin, H v d Bongart, P M Waekens en de familie Hausmans Holtum.

4. Bouwl. boven de Kamp, A 512, gr. 21,40 aren, naast P. M. H. Herman- en de Kerk van Born, in pacht bij Dm. Hulsgens.

5. Bouwl. Bellik, A 1669, gr. 17,95 aren, naast Fam. Nelissen en Theod. Timmers, in pacht bij Hub Rutten.

6. Bouwl. Buchten, A 280, gr. 11,25 aren, naast Theod. Hooftwijk en Wed. Ren. Maessen, in pacht bij Peter Cox.

7. Bouwl. aldaar, A 1957, 1958, gr. 14,65 aren, naast P. Th. Arets en kerk van Buchten, in pacht bij Theodor Ubachs.

8. Bouwl. Mortel, A 2023, gr. 17,75 aren, naast J. Bovendeerd en pere. 9, in pacht bij Arnold Willems.

9. Bouwl. aldaar, A 2022, gr. 18 aren, naast pere. 8 en Kerk van Buchten, in pacht bij Arnold Willems.

10. Bouwl. Waelder, A 1711, gr. 25 aren, naast Jos Heijnen-Gulpen en hoofdstukken, in pacht bij Jan Fuchs.

11. Bouwl. Keerweg, B 1211, gr. 14,90 aren, naast Getr. Loeffers en H. W. De Bruijn, in pacht bij Jean Beaumont.

12. Bouwl. Klein-Holtum, B 2665, gr. 80 centiaeren, naast Ger. Konings.

13. Bouwl. tusschen Nieuwen- en Heerenweg, F 405, gr. 18,69 aren, naast Jos Heijnen en mej. M. E. Haussmans, in pacht bij Hub. Brouckers.

14. Bouwl. Wienbroek, tegenover het huis, F nos. 1 en 2, gr. 32,10 aren, naast de oude baan en Wed. Hochstenbach, te veilen in 3 perceelen en in massa.

15. Bouwl. aldaar, F 5, gr. 13 aren, naast Wed. Hochstenbach en pere. 16, in pacht bij Willem Greden.

16. Bouwl. aldaar, F 6, gr. 13,10 aren, naast pere. 15 en Arn. Swel- sen, in pacht bij Willem Greden.

17. Bouwl. Wienbroek, F no. 1048, gr. 8,60 aren, naast J. M. Smeets en L. Paulussen, in pacht bij Peter Cox.

18. Bouwl. Graetheide, E nos. 2273 en 2274, gr. 50,60 aren, naast Schulpen en Claessen, in pacht bij J. W. Goradts, te veilen in 2 perceelen en in massa.

19. **BAKHOUT** het Kokeren, C 1045, groot 8 aren, naast Hoog Edgestr. Heer Ruijs de Beerenbrouck, J. H. Reijnen en J. H. v. d. Bongart.

Daarna voor Madame HERMANS-HAUSMANNS te Sittard.

20. **BAKHOUT** Kokeren Born, C 603, groot 17,90 aren, naast Jos Close, P. Jessen, H. Morcau en erven J. H. Haussmans.

Nadere inlichtingen geeft genoemde Notaris. Zegt 't voort.

Druckers: A. L. Lommen, Bitter.

Holtum en liet geen mannelijke naamdragers na. Zijn dochter Maria Helena *1-6-1877 † 3-7-1917 trouwde met Peter Johannes Hubertus Schulpen *26-12-1871 (Urmond) † 23-5-1950 (Holtum).

Mogelijke naamdragers zijn nog te vinden in de takken III B, III D en III E. Hiernaar is echter geen onderzoek gedaan.

In de telefoongids nr 48 voor 2001/2002 is onder Born geen Hausman(n)s meer te vinden, onder Susteren en Limbricht staan er elk één en onder Sittard vijf.

Noten

1. Born een koninklijk domein met een boeiend verleden, J. Lebens et al, 1978.
2. Archief Thurn & Taxis Regensburg, Postakten 5424.
3. zie 1.
4. F.S.J.G. Hermse, Notities van een koster in Buchten, Stichting Charles Beltjens, 2000.
5. De Limburger Koerier 6 mei 1933.
6. Monografieën uit het land van Sittard, deel 3, 1988.
7. H. Haagmans en H. Lemmens, Born in vroeger jaren, 1998, 128.

8. De naam Hausmans komt ook voor als Huysmans, Housmans, Haussmans en Haussmanns.
9. Th Oberdorf en F. Stoks, Hoog water, een kwestie tussen heren in: H.J.L.Z. 1990, 54.
10. De naam komt ook voor als Peekels, Pickels en Piekels.
11. De op het bidprentje vermelde geboortedatum is onjuist.
12. zie 1.
13. De vermelde begindata zijn, met uitzondering van W.R. Hausmans, waarschijnlijk die van de Koninklijke Besluiten. De ambtsaanvaarding (installatie in de gemeenteraad) vond later plaats.
14. zie 4.
15. zie 6.
16. GAB 56 Kopieboek van door B & W verzonden stukken 2.1.1874 - 4.12.1895, brief d.d. 5 augustus 1884.
17. GAB 27 Besluiten van de gemeenteraad, 6.9.1881-3.12.1915.
18. Wet van den 29sten Junij 1851, regelende de samenstelling, inrigting en bevoegdheid der Gemeentebesturen.
19. GAS 392.
20. F.S.J.G. Hermse, Buchten aan de Baan, in H.J.L.Z 1997 111-126.

R.H.C. VAN MAANEN

Jeneverstokerijen in de stad Maastricht rond 1818

Inleiding

Wie aan jenever denkt, denkt eerder aan Schiedam dan aan Maastricht. Toch hebben in de Limburgse hoofdstad vele jeneverstokerijen gestaan, die soms gecombineerd met bierbrouwerijen, werk boden aan tientallen ingezetenen. Ook toeleveringsbedrijven als kuipers, pompenmakers, molenaars enzovoort voeren wel bij de stokerijen. Over de Maastrichtse jenever is niet zo veel geschreven als over de bierbrouwerijen.¹⁾ Persoonsnamen worden nauwelijks genoemd. In een door mij gevonden enquête uit 1818 zijn de Maastrichtse jeneverstokerijen met eigenaar en enkele bedrijfsgegevens vermeld.²⁾ Gecombineerd met enkele gegevens over bierbrouwerijen kunnen we ons een beeld vormen, waarbij duidelijk moet zijn dat het hier niet gaat om een uitputtend verhaal, maar meer om een momentopname. Er zal nog veel onderzoek moeten verricht, onder meer naar eventuele familie-relaties.

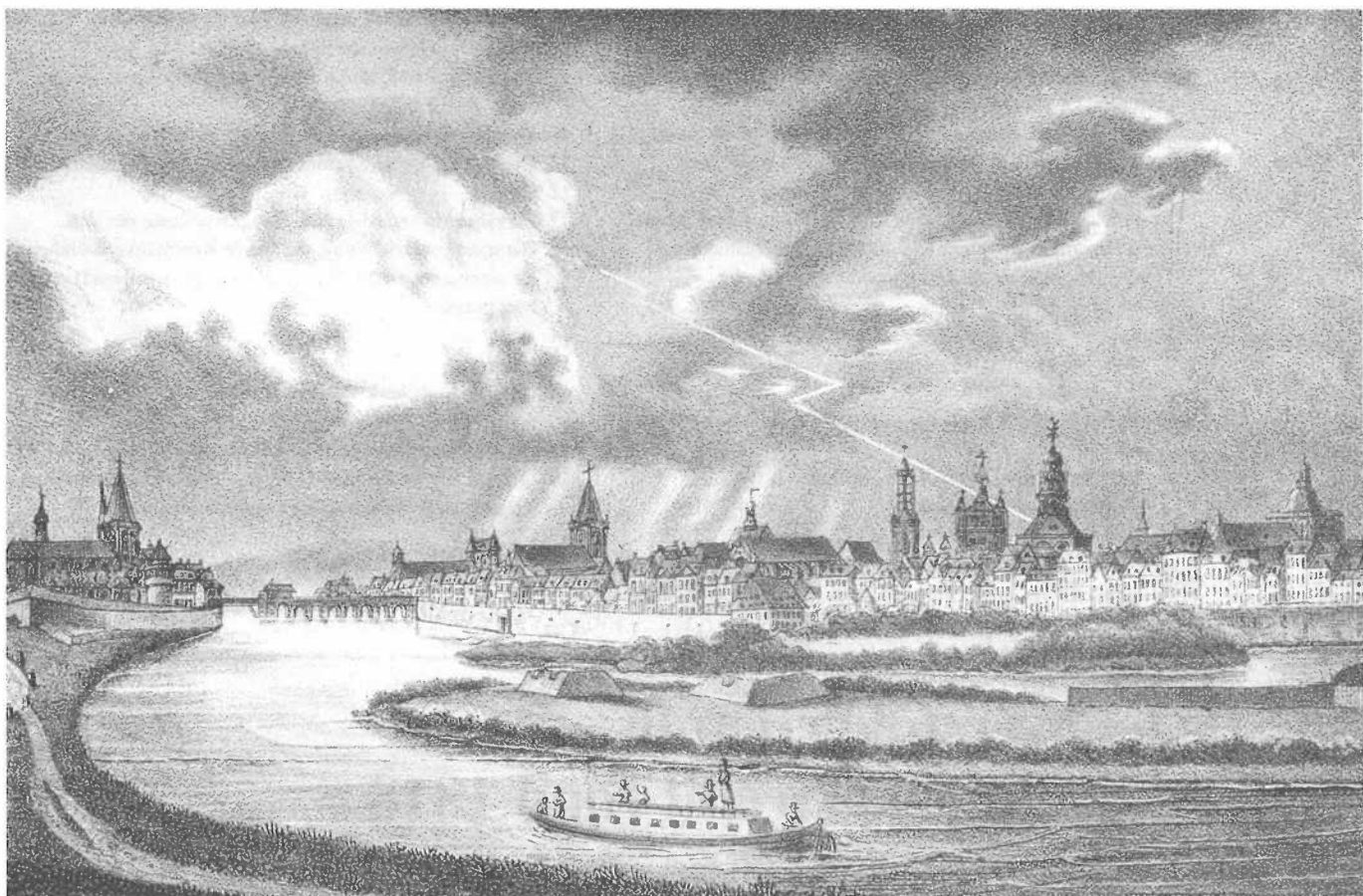
Jeneverbranderijen versus -stokerijen

De termen jeneverbranderij en -stokerij worden dikwijls door elkaar gebruikt. De brander leverde de alcoholhoudende grondstof oftewel de moutwijn, de jeneverfabrikant of distillateur maakte de jenever. Mout verkreeg men door gerst en rogge drie dagen in water te laten weken waardoor deze ontkiemden. Na het kiemen werd het graan op de eest gedroogd, vervolgens gebroken of gemalen en had men als eindproduct mout. Van dit mout vermengd met enig gist werd in met water gevulde beslagbakken (grote kuipen) het beslag gemaakt. Na een gisting van het beslag, kon het distillatieproces beginnen, waarbij de alcohol van het water werd gescheiden. De

eerste distillatie vond plaats in de ruwketel, de tweede in de enkelketel en de laatste in de bestketel met als eindproduct moutwijn (alcohol) en nevenproducten gist en spoeling. Tijdens elke fase nam het alcoholpercentage toe tot uiteindelijk circa 46%. Bij de vierde keer dat er werd gedistilleerd (overgehaald), werd de feitelijke jenever verregen door het toevoegen van jeneverbessen en eventueel andere kruiden. De spoeling of draf werd veelal als veevoer verkocht aan boeren in de omgeving; stokerijen hielden zelf ook varkens of ossen voor de vetmesterij. In Limburg kende men volgens de enquête van 1819 geen onderscheid tussen stokerijen en branderijen (of distilleerderijen) maar vonden alle handelingen in een en hetzelfde bedrijf plaats. In mijn artikel heb ik dan ook verder de term 'stokerij' gebruikt.

Belastingwetgeving

Vanaf 1795 werden de jeneverstokerijen in Nederland geregeld geconfronteerd met het van overheidswege opleggen van het (gedeeltelijk) stilleggen van hun bedrijven om hongersnood door gebrek aan granen te voorkomen.³⁾ Zo ook in 1802. H.J. Michiels adviseerde de Roermondse onderprefect A. Liger echter dit niet te doen, maar de consumptiegoederen te socialiseren. Met andere woorden, alles wat men niet voor eigen gebruik nodig had, moest men afstaan aan de dorps- en streekgenoten zodat deze in hun onderhoud konden voorzien.⁴⁾ Michiels wees hierbij op het belang van jeneverstokerijen voor de landbouw. Het afval van deze bedrijven draf of spoeling genaamd, werd gebruikt om varkens en koeien te voeren, die op hun beurt weer mest voor de landerijen produceerden. Vermoedelijk is dit advies niet in daden omgezet. Bij keizerlijk besluit d.d. 1-2-1812 werd zelfs vanwege de

*Maastricht
begin negen-
tiende eeuw.*

slechte graanoogst het stoken van korenwijn en jenever met uitzondering van de Hollandse departementen in het gehele Franse keizerrijk verboden.

Noord-Amerika de vraag naar (Hollandse) jenever weer zou toenemen, werd bestraft. Daar waren in de voorafgaande jaren zelf vele stokerijen opgericht.

Mout

Van uit de overheid ontstond meer en meer behoefte meer grip te krijgen op de branderijen en de wijze waarop deze werkten. Voorop stond hierbij zicht te krijgen hoe er met de beschikbare grondstoffen werd omgesprongen, met name om fraude te voorkomen. Bij de wet van 13 mei 1808 was bepaald dat een brander per last meel 26 ankers gedistilleerd moest stoken. De verschuldigde impost moest betaald worden door de koper, maar de brander moest dit schriftelijk kunnen aantonen en direct bij de ontvanger verrekenen met zijn peilrekening. De ontvanger liet geregeld de aanwezige voorraad gedistilleerd bij de branders peilen en rekende aan de hand hiervan uit wat er geproduceerd was en verkocht. Via deze peilrekening werd de verschuldigde accijns aferekend. Vijf jaar later werd bij koninklijk besluit d.d. 23-12-1813 Stbl. nr. 17 bepaald dat de belasting per okshoofd *f* 30,- bedroeg en dat in plaats van de gewraakte 26 ankers gedistilleerd tien stopen per honderd pond gebruikt graan moest worden behaald. Bij deze trek woog een last rogge en mout 4.160 Amsterdamse ponden.⁴⁾ Trek is de verhouding tussen een bepaalde kwantiteit x bewerkingstijd en de te verwachten kwantiteit moutwijn. Bij deze trek woog een last rogge en mout 4.160 Amsterdamse ponden.⁵⁾ Het ging echter niet goed met de Nederlandse branderijen, er was ondanks de in 1814 met Engeland gesloten vrede na de Napoleontische oorlogen nauwelijks vraag naar moutwijn, ook internationaal niet. De verwachtingen dat vanuit

Beslagbakker

Op 15 september 1816 kwam een nieuwe wet op het gedistilleerd tot stand, dit ondanks vele protesten vanuit de branderswereld. De belastingaanslag vond voortaan plaats aan de hand van de inhoud van de aanwezige beslagbakken. Voor elk anker dat een beslagbak groot was, werd zes stuivers belasting geheven. Dit betekende dat het betalen van de verschuldigde belasting in tegenstelling tot vroeger verlegd werd van de afnemer naar de producent, om zo meer greep te krijgen op de daadwerkelijke productie gekoppeld aan de grootte van de beslagbakken en de verbruikte hoeveelheden graan. Doel was het voorkomen van het ontduiken van de accijnsbetaling. De belastinginner kon nu vrij exact bepalen welke hoeveelheid gedistilleerd een stokerij produceerde en hierover een accijnsaanslag opleggen. Bij de oude wijze van belastinginning was het veel moeilijker om na te gaan wat er daadwerkelijk was geproduceerd. Het voorstel voor de nieuwe wet was afkomstig van de directeur-generaal der Indirecte Belastingen Appellius die deze vorm van belastinginning in de zuidelijke provincie van het rijk had aangetroffen.⁶⁾ De wet bond de brander aan een reeks van voorschriften. Zo moest een register worden bijgehouden van de verrichte werkzaamheden en sloot hij of zij met het Rijk een debet-rekening voor afrekening van de verschuldigde belasting. Zes jaar later werd de wet uit 1816 vervangen door die van 26-8-1822 op het binnenlands gedistilleerd die de

branders confronteerde met nog strengere voorschriften. Vele tientallen bedrijven hadden de voorgaande jaren echter niet overleefd. Degene die nog wel in werking waren, zoals in Maastricht, zagen zich opnieuw geconfronteerd met grote problemen.⁷⁾

De Maastrichtse situatie

Brandewijn werd al in de zeventiende eeuw in Maastricht gestookt.⁹⁾ Eind 1632 is sprake van een tijdelijk accijns op de brandewijn. Toen de consumptie van brandewijn steeg, nam automatisch het aantal stokerijen toe. Midden achttiende eeuw nam de vraag naar het Maastrichtse produkt af ten gunste van de kwalitatief betere Hollandse jenever. Pas vanaf de jaren zeventig verbeterde de kwaliteit in Maastricht en kon men het marktaandeel weer vergroten. De jenever werd onder meer afgezet in het Luikerland. Belgisch Limburg was als afzetmarkt verloren gegaan ten gunste van de Hasseltse stokerijen. Daarnaast werd in de directe omgeving van Maastricht veel jenever verkocht. Dat dit drank(mis)gebruik ook negatieve sociale gevolgen had, moge duidelijk zijn!

Kwaliteit

Jansen weet de slechte kwaliteit van de Maastrichtse jenever onder meer aan het gebruik van enigszins aangepaste bierbrouwerketels voor de distillatie waarbij oneconomisch werd gestookt. De verhouding graan en water was 1:3 terwijl bij modernere bedrijven dat op 1:10 lag. In plaats van de eiwit- en vetrijke spoeling direct als veevoer te gebruiken, werd deze opnieuw gedistilleerd, soms wel tot twee keer toe. Dat dit de kwaliteit van de jenever niet ten goede kwam, is duidelijk. Jansen wees er ook op dat investeringen nauwelijks vereist waren. Doordat stokers over niet te veel technische kennis (hoefden te) beschikken, koos jan en alleman voor dit vak. Het gevolg was onder meer dat stokerijen veelal slechts enkele jaren in bedrijf bleven. Verder was ook de relatie tussen stokerij en landbouwbedrijf belangrijk. Spoeling werd gebruikt als veevoer waardoor men (veel) vee kon houden en dat vee zorgde weer voor mest waardoor ontginning van woeste gronden en dergelijke mogelijk werd. Volgens Jansen was het hoofdmotief van de stokers een zo goed mogelijk veevoer te verkrijgen en stond de kwaliteit van de jenever op een tweede plaats. Dit impliceerde wel dat bij stillegging van de stokerijen het houden van vee bemoeilijkt zo niet onmogelijk werd door gebrek aan veevoer. Minder vee betekende ook minder mest en dus problemen bij de landbouwers.

Jeneverstad

In zijn recent verschenen boek over de Limburgse bierbrouwerijen schreef Philips dat de jeneverstokers vanaf de achttiende eeuw de bierbrouwers in aantallen terugdrongen van maar liefst over de honderd tot 26 in 1800-'09. Maastricht was een jeneverstad geworden, iets wat snel veranderde toen de stad weer Hollands werd in plaats van Frans. Brouwerijen waren gesloten of gecombineerd met een branderij om te overleven.¹⁰⁾ Ik heb getracht aan de hand van een register van bierbrouwerijen in Maastricht en omstreken uit 1823-1827 na te gaan of deze bewering correct is.¹¹⁾ Voor ongeveer een derde van de in 1818 bestaande stokerijen kan dit worden aangetoond.

In 1816 telde Maastricht volgens een staat twintig 'Brandewijnstokerijen' met 31 werknemers binnen haar grenzen. Volgens de enquête waren hieronder vele kleine bedrijven die alleen door de eigenaar werden gedreven. Een tweede staat vermeldt 27 jeneverstokerijen met in totaal 45 werknemers met een dagloon van f 1,50. De jenever was bestemd voor Duitsland, Brabant en de stad en omstreken. Het belastingstelsel werd als een belemmering beschouwd.¹²⁾

Het kanton Maastricht maakte 1818 deel uit van het arrondissement Maastricht.¹³⁾ In totaal waren er 61 stokers met 89 stokerijen in dit kanton met 523 beslagbakken met een totale bruto inhoud van 449.200 liter en 135 ketels met een bruto inhoud van 99.900 liter. Geproduceerd werd in 1818 331.000 liter jenever met aan fabricagerecht f 37.617. In totaal werkten 101 personen in deze trafiek. De stokerijen waarbij slechts enkele gegevens zijn ingevuld, waren vermoedelijk buiten bedrijf. In de stad Maastricht waren er 35 stokers met 51 stokerijen.

Stokers

Lambert van Aubel¹⁴⁾
Leonard Bemelmans¹⁵⁾
Hubert Bingen¹⁶⁾
Michel Bordon¹⁷⁾
Mathieu Bovi¹⁸⁾
Ferdinand Bussen¹⁹⁾
Louis Caberg²⁰⁾
Nicola[a]s Claessens²¹⁾
Pierre Coenegracht²²⁾
De weduwe van Alexandre Coenegracht²³⁾
Pierre Jean Cools²⁴⁾
Guillaume Daemen²⁵⁾
Jean/Jan Dolmans²⁶⁾
François/Francis Geurts²⁷⁾
Jean Joseph Ghysen²⁸⁾
Jean/Jan Louis Godding²⁹⁾
Jean Pierre Habets³⁰⁾
Henri/Hendrik[us] Haenen³¹⁾
Guillaume/Willem Hameleers³¹⁾
Antoine Heyneman³³⁾
Chretien/Christiaan Heuvels³⁴⁾
De weduwe van Michel Maghiels³⁵⁾
Walter Moers³⁶⁾
Herman[anus] Muysenbeek³⁷⁾
Jean/Joannes Nelissen³⁸⁾
Jean Pierre Nypels³⁹⁾
Pr. Robert Raedts⁴⁰⁾
Arnold Rouffaer⁴¹⁾
Jean Servaes⁴²⁾
Jean/Jan van Sichen⁴³⁾
Louisa Spros⁴⁴⁾
Jean Pierre Stielen⁴⁵⁾
Nicolas Rutten⁴⁶⁾
Herman Willems⁴⁷⁾
Nicolas Zelis⁴⁸⁾

Een jaar na de enquête uit 1818 volgde er opnieuw een die de (gehele) nijverheid binnen geheel het Koninkrijk der Nederlanden in beeld moest brengen. Als we naar het antwoord naar de Maastrichtse Kamer van Koophandel kijken, krijgen we het volgende negatieve beeld.⁴⁹⁾ Voor 1814 en na 1813 werd de jenever afgezet naar Duitsland,

Gulik en omliggende gemeenten. Voor en tussen 1814 en 1816 waren de bedrijfsresultaten slechts matig te noemen. Vanaf 1817 tot op 31 december 1819 werd deze bedrijfstak als kwijnende omschreven als gevolg van het bestaande belastingstelsel. Alle grote branderijen zouden buiten bedrijf zijn. Kijken we naar de gegevens over 1818 dan moeten we dit beeld toch enigszins nuanceren. Echter niet alleen de jeneverstokerijen hadden het moeilijk, ook toeleveringsbedrijven als pompenmakerijen en smederijen kwamen in de problemen doordat de vraag naar hun producten fors was afgenomen.

Klassen

Op 31 januari 1819 werd door de Kamer van Koophandel te Maastricht bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal een bezwaarschrift ingediend tegen de nieuwe wetgeving voor het binnenlands gedistilleerd.⁸⁾ Men uitte ernstige bedenkingen tegen de ontwikkelingen daar waar het een van de 'voornaamste takken binnen onze provincie en nijverheid' betrof, dit ondanks dat de hoge belastingen nagenoeg gelijk waren aan de waarde van het gedistilleerd zelf. De hoop werd dan ook uitgesproken dat wanneer de belastingen werden verlaagd, de bedrijfstak aan zou trekken en net als vroeger voor de inwoners een ruime bron van welvaart zou betekenen. Bovendien kwam dit ook ten goede van de rijksschatkist.

Met name de wijze van belastingheffing vormde het grootste bezwaar. Er was sprake van een indeling in vier klassen, waarbij volgens de kamer van koophandel alleen de eerste twee klassen betrekking hadden op de jeneverstokerijen. Tot een stokerij 1e klasse werden die gerekend waarvan de beslagbakken minimaal 22.500 liter inhoud hadden. De tweede klasse was onderverdeeld in stokerijen met beslagkuipen tussen de 3.100 en de 22.500 liter en stokerijen met beslagkuipen kleiner dan 3.100 liter. Zowel de stokerijen van de eerste klasse als die van de tweede klasse eerste soort werden aangeslagen op basis van acht vernieuwingen in de 28 dagen. Bovendien was men verplicht een register van dagelijkse werkzaamheden bij te houden, zodat gecontroleerd kon worden of er meer dan acht vernieuwingen hadden plaatsgevonden en de stokers dus extra moesten worden belast. De stokers van de tweede klasse tweede soort werden volgens de kamer van koophandel bevoordeeld. Zij werden aangeslagen tegen zes vernieuwingen in de 28 dagen maar waren niet verplicht tot het bijhouden van een register. Aan de hand van een berekening toonde men die bevoordeling. Een stokerij van 22.500 liter had een maandelijks debiet van acht vernieuwingen oftewel 180.000 liter te verminderen met 10% (18.000) liter en dus een aanslag van 162.000 liter. Acht kleine stokerijen daarentegen die gezamenlijk 22.500 liter hadden, kregen dankzij de opgelegde zes vernieuwingen te maken met een veel lagere aanslag, namelijk 121.500 liter, oftewel een voordeel van 40.500 liter per 28 dagen en uitgaande van 365 dagen maar liefst 527.900 liter of omgerekend f 4674,55. Dit voordeel was genoeg om concurrentie uit te sluiten en de grote branderijen te dwingen te poorten te sluiten, tenzij deze zich schuldig gingen maken aan 'sluikerij en bedrog', iets waaraan aan 'den braven en eerlyken man zig nimmer overgeeft'. Het was duidelijk dat de wijze van accijnshoofing tussen de jeneverstokerijen 1e klasse en de 2e klasse 1ste gedeelte vergeleken met die van de 2e klasse

tweede soort onrechtvaardig was. Daarbij kwam dat voor de laatsten alleen een wettelijk minimum van zes vernieuwingen gold en zij naar eigen goeddunken hun kuipen meer konden beslaan soms zelfs binnen de 24 uur. Dit gebeurde volgens de kamer van koophandel op grote schaal. Door elkaar genomen berekende men dat deze kleine stokers aan de vijf vernieuwingen per week kwamen oftewel twintig keer in de 28 dagen. Minus eerdergenoemde 121.5000 liter jenever, stookte men 328.500 liter waarover geen belasting werd betaald. Op jaarbasis liep de schatkist zo f 37.918,87 mis. Het was dus verbazingwekkend dat de grote stokerijen nog bestonden zij het dat zij bijna geheel werkloos waren en dat in Maastricht nog geen kwart gehaald werd van de productie in vroegere jaren. Alleen het 'gevoel van onbestendigheid in het systema' had een groot aantal speculanten er van weerhouden een dergelijke kleine stokerij op te richten. Dit laatste staat dus min of meer haaks op wat er eerder in de achttiende eeuw plaatsvond. De kamer van koophandel stelde voor het wetsontwerp ingrijpend te veranderen om bovenstaande en andere problemen te voorkomen.

Smaak

Aan het geleverde commentaar zal niet echt veel waarde zijn gehecht, gelet op de nieuwe wet en de snel zichtbare gevolgen. Februari 1823 wordt een brief door de kamer van koophandel opgesteld, gericht aan de kroon. Alle 'kooonwijnstokerijen' in Maastricht, zo'n veertig in getal, hadden per 1 januari hun werkzaamheden gestaakt. Als eerste reden werd de verplichte hoeveelheid meel per honderd liter beslag gesteld. Een hoeveelheid die men in Maastricht nooit had behoeven te gebruiken maar dit ook nooit gekund had. We komen dan ook weer terug op wat Jansen eerder schreef over de slechte kwaliteit van de Maastrichtse jenever veroorzaakt door het ontbreken van voldoende technische kennis en in eerste instantie ongeschikte werktuigen. In 1823 luidde het dat men niet in staat was uit de verplichte hoeveelheid meel al het geestrijke vocht te trekken en dat de hoeveelheid meel voor een continue aanbranden van het beslag zorgde. Het gevolg was een slechte smaak van de jenever. Ook de beschikbare tijd voor het aflopen van het ruwstooksel was te kort voor de meeste branders. In vergelijking met Schiedam schoot de trek tekort. Dit weet men aan het water, de luchtgesteldheid en aan het gebruikte inlandse koren. In Schiedam werd het koren uit het Oostzeegebied gebruikt iets wat in Maastricht 'volstrekt onmogelijk' was; het waarom werd niet gezegd. De relatie tussen stokers en andere takken van nijverheid werd ook aangegeven. 'Brander, landbouw, ambachtsman, handwerker, Wie is er die er zig niet afgevoelt?' Het ten ondergaan van de Maastrichtse stokerijen had als bijkomend gevolg dat buitenlandse stokerijen hiervan konden profiteren. Het was in het belang van de Nederlandse staat en welvaart dat de Maastrichtse stokerijen bleven bestaan.

Alle protesten ten spijt, het aantal branderijen in Maastricht liep gestaag terug. In 1829 waren er volgens een bron 31 branderijen met 18 werknemers, terwijl de adreslijst van 21 juni 1829 er 36 geeft, maar waarvan er twaalf stilstonden.⁵⁰⁾ In 1844 telde Maastricht nog 21 branderijen.⁵¹⁾ In 1851 nog 16, in 1861 20 en in 1871 nog negen met 14 werknemers.⁵²⁾

Noten

1. Met name het artikel 'Jenever in opmars, 1650-1815' van J.C.G.M. Jansen in: *Campus Liber. Bundel opstellen over de geschiedenis van Maastricht aangeboden aan mr.dr. H.H.E. Wouters, stadsarchivaris en -bibliothecaris 1947-1977, bij zijn zeventigste verjaardag*. LGOG, Maastricht, 1982.
2. Archief ministerie van Financiën Directe Belastingen 1813-1823 inv.nr. 214 (Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage). De staat beschrijft het jaar 1818 maar is waarschijnlijk pas in 1820 opgemaakt en verzonden. Zover mij bekend zijn alleen opgaven voor accijnsplichtige bedrijfstakken als bierbrouwerijen, jeneverstokerijen en zeep- en zoutziederijen gedaan.
3. Archief stad Maastricht inv.nr. 42 notulen van de vergaderingen van de Indivieze Raad (Gemeentearchief Maastricht). Op maandag 7 september 1795 werd een verzoek van de gezamenlijke branders in Maastricht behandeld waarin deze om bemiddeling vroegen voor opheffing van verbod van de centrale overheid op het branden.
4. Jansen, drs. J.C.G.M. "De Franse landbouwpolitiek in Limburg". *Geschiedenis van de landbouw in Limburg 1750-1914*. Van Gorcum & Comp, n.v., Assen, 1965, p. 46-47 en Dobbelaar, P.J. *De Branderijen in Holland tot het begin der negentiende eeuw*. N.V. Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers-Mij. Rotterdam, 1930, p. 253 e.v.
5. Verhoeff, J.M. *De oude Nederlandse maten en gewichten*. P.J. Meertens-Instituut, Amsterdam, 1983. Een okshoofd was een inhoudsmaat speciaal voor wijn en meestal een ¼ vat groot, in Amsterdam was een okshoofd zes anker of te wel 230 liter groot. Een vat werd gerekend op vier okshoofden of zes aam, in totaal 921,6 liter. Een aam was 1,536 liter groot en bestond uit vier ankers. Een anker was dus 38,4 liter groot. Een stoop was 1/16 anker en dus 2,396 liter groot. Tussen 1820-1870 gold in Nederland het Nederlands Metriek Stelsel. Een vat was toen honderd liter groot, een pond stond gelijk aan een kilo en een kan aan een liter.
6. Dobbelaar, P.J. *De Branderijen in Holland tot het begin der negentiende eeuw*. N.V. Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers-Mij. Rotterdam, 1930, p. 262.
7. Brugmans, I.J. *Statistieken van de Nederlandse nijverheid uit de eerste helft der 19e eeuw*. Eerste Stuk. M. Nijhoff, 's-Gravenhage, 1956, p. 299. Volgens de verzamelstaat uit 1819 telde Limburg 116 jeneverstokerijen met 106 werknemers, vergeleken met de gegevens over 1818 een grote achteruitgang. Als oorzaken werden landelijk onder meer de sluikehandel en de belastingen vermeld. Brugmans, I.J. *Statistieken van de Nederlandse nijverheid uit de eerste helft der 19e eeuw*. Tweede Stuk. M. Nijhoff, 's-Gravenhage, 1956 en Damsma, D., J.M.M. de Meere en L. Noordegraaf. *Statistieken van de Nederlandse Nijverheid uit de Nederlandse Nijverheid uit de eerste helft der 19e eeuw*. Supplement. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1979. Helaas zijn in deze standaardwerken voor Limburg, uitgezonderd enkele plaatsen, geen nadere gegevens gepubliceerd.
8. Archief kamer van Koophandel te Maastricht (GAM) inv.nr. 13.
9. J.C.G.M. 'Jenever in opmars, 1650-1815'.
10. Philips, R. *Limburgse brouwerijen en bierdrinkers. Vier opstellen over bierbrouwerijen en bierconsumptie in Nederlands Limburg*. Sociaal Historisch Centrum voor Limburg, Maastricht, 1999.
11. Archieven Provinciaal Bestuur Limburg inv.nr. 6679 (Rijksarchief Limburg).
12. Staat der fabrieken en trafieken binnen de stad Maastricht over 1816 (RAL, P.B., verbaal d.d. 26-4-1816, nr. 1) en de Statistieke tabel der fabrieken, trafieken en manufacturen in de Provincie Limburg op den eersten Augustus 1816 (GAM inv.nr. 106, correspondentieregister 1816).
13. Zie noot 12. Om de gegevens betreffende de genoemde stokers aan te vullen zijn de archieven van de kamer van Koophandel te Maastricht inv.nrs. 70-72 (GAM) en de Archieven Provinciaal Bestuur inv.nr. 1620-1621, 6516, 6563, 6634-6635, 6644-6649, 6651, 6680-6681, 6725-6727, 6650 en 11145 (RAL) geraadpleegd.
14. Een stokerij met vier beslagbakken totaal bruto 1.900 liter en twee ketels van in totaal bruto 800 liter inhoud. In 1818 werd 10.900 liter jenever geproduceerd en f 958 aan fabricagerecht betaald. Er waren twee werknemers. Op 21-6-1829 was een stokerij in werking aan de Jodestraat nr. 572. Op hetzelfde adres was in 1823 ook een bierbrouwerij gevestigd. De bierbrouwerij beschikte in januari 1823 over een ketel van bruto 2.836 liter, een roerkuip van bruto 2.836 en netto 2.680 liter, een klaarkuip van bruto 3.180 liter en twee koelschepen van respectievelijk bruto 1.925 liter en 1.625 liter inhoud. In 1837 kwam Lambert van Aubel geregeld in botsing met de dienst accijnzen vanwege het weigeren van tussentijdse peilingen. In 1838 was sprake van een Leonard van Aubel.
15. Een stokerij met zes beslagbakken totaal bruto 7.100 en twee ketels totaal bruto 900 liter inhoud. Een tweede stokerij met vier beslagbakken totaal bruto 3.000 en twee ketels totaal bruto 900 liter inhoud. In 1818 werd 17.300 liter jenever geproduceerd en f 1.432 aan fabricagerecht betaald. Er waren vier werknemers. Op 21-6-1829 bezat zijn weduwe een stokerij aan de Tafelstraat nr. 619. Op hetzelfde adres was in 1823 ook een bierbrouwerij gevestigd. De bierbrouwerij van de weduwe beschikte in januari 1823 over een ketel bruto 3.740 liter, een roerkuip bruto 4.369 en netto 4.160 liter, een klaarkuip bruto 3.160 liter en twee koelschepen 2.438 liter respectievelijk 2.443 liter bruto inhoud. Op 21-6-1829 bezat Jacob Bemelmans een stokerij aan de Boschstraat nr. 1261. In januari 1824 was op ditzelfde adres ook een bierbrouwerij gevestigd. In 1837 is sprake van de erfgenamen Bemelmans die een stokerij en een brouwerij dreven. Petrus Bemelmans komen we in 1823 met een brouwerij en in 1838 met een stokerij tegen.
16. Een stokerij met acht beslagbakken totaal bruto 6.900 liter en twee ketels totaal bruto 900 liter inhoud. Een tweede stokerij met drie beslagbakken totaal bruto 2.200 liter. In 1818 werd 9.800 liter jenever geproduceerd en f 848 aan fabricagerecht betaald. Er waren drie werknemers. Op 21-6-1829 werd een juffer Bingen met een branderij aan de Brusselsche straat nr. 797 vermeld.
17. Een stokerij met drie beslagbakken totaal bruto 800 liter en een ketel bruto 300 liter inhoud.
18. Een stokerij met acht beslagbakken totaal bruto 6.000 liter inhoud.
19. Een stokerij met acht beslagbakken totaal bruto 16.600 liter en een ketel bruto 1.300 liter inhoud. Een tweede stokerij met twee beslagbakken totaal bruto 2.600 liter inhoud. In 1818 werd 15.000 liter jenever geproduceerd en f 1.234 aan fabricagerecht betaald. Er waren drie werknemers. Een derde stokerij met een beslagbak bruto 1.200 liter inhoud.
20. Een stokerij met zes beslagbakken totaal bruto 3.900 liter en een ketel bruto 500 liter inhoud. Een tweede stokerij met twee beslagbakken totaal bruto 1.200 liter inhoud.
21. Een stokerij met vier beslagbakken totaal 1.500 liter en twee ketels totaal 700 liter inhoud. Een tweede stokerij met vijf beslagbakken totaal 1.900 liter en twee ketels totaal 700 liter inhoud. In 1818 werd 3.500 liter jenever geproduceerd en f 292 aan fabricagerecht betaald. Er waren twee werknemers.

- De op 21-6-1829 vermelde stokerij aan de Hoogbruggestraat van N. Claessen was niet in werking. In 1826-1827 bezat hij ook een bierbrouwerij. De bierbrouwerij beschikte in augustus over een ketel bruto 2.520 liter, een roerkuip bruto 2.031 en netto 1.880 liter, een klaarkuip bruto 1.078 liter en een koelschip bruto 1.788 liter inhoud. Op 27 oktober 1827 nog geroeid. Bij opmerkingen staat 'vernietigd', dus waarschijnlijk na de laatste datum buiten bedrijf gesteld.
22. Een stokerij met acht beslagbakken totaal bruto 5.100 liter en drie ketels totaal bruto 900 liter inhoud. Een tweede stokerij met vijf beslagbakken totaal bruto 2.800 liter en drie ketels totaal bruto 900 liter inhoud. In 1818 werd 14.500 liter jenever geproduceerd en f 1.193 aan fabricagerecht betaald. Er waren vier werknemers. Op 21-6-1829 was eene Pieter Coenegracht met een stokerij aan de Kapoenstraat nr. 773. In 1823 was op hetzelfde adres een bierbrouwerij van Petrus Christiaan Coenegracht gevestigd. De bierbrouwerij beschikte in januari 1823 over een ketel bruto 3.900 liter, een roerkuip bruto 4.127 en netto 3.900 liter, een klaarkuip bruto 4.172 liter en drie koelschepen respectievelijk bruto 2.897, 3.410 en 1.594 liter inhoud.
 23. Een stokerij met achttien beslagbakken totaal bruto 37.300 liter en twee ketels totaal bruto 3.500 liter inhoud. Een tweede stokerij met veertien beslagbakken totaal bruto 23.100 liter en een ketel totaal bruto 1.400 liter inhoud. In 1818 werd 26.400 liter jenever geproduceerd en f 4.071 aan fabricagerecht betaald. Er waren vier werknemers. Op 21-6-1829 was de stokerij aan de Hoogbruggestraat nr. 71 niet in werking.
 24. Grauwels, J. *De suikerbietencultuur in het Departement van de Nedermaas*. Provinciale Bibliotheek, Hasselt, 1960, p. 117. De 'P.J. Cools' die samen met Herman Ernest Neijs op 26 juni 1812 een licentie kreeg voor een bietsuikerfabriek? In 1818 een stokerij met vijftien beslagbakken totaal bruto 23.800 liter en drie ketels totaal bruto 4.600 liter inhoud. In 1818 werd 27.500 liter jenever geproduceerd en f 4.291 aan fabricagerecht betaald. Er waren vier werknemers. Op 21-6-1829 een stokerij aan de Bredestraat nr. 808.
 25. Grauwels, p. 117 en 129. De 'Willem Daenen' die samen met Jan Nijpels op 18 april 1812 een licentie kreeg voor een bietsuikerfabriek? In 1813 vroeg 'Damen' toestemming de minister zijn grote voorraad suikerbieten te mogen verstoffen tot alcohol. In 1818 een stokerij met drie beslagbakken totaal bruto 2.100 liter en twee ketels totaal bruto 1.200 liter inhoud. In 1818 werd 1.500 liter jenever geproduceerd en f 132 aan fabricagerecht betaald. Er waren twee werknemers.
 26. Een stokerij met vier beslagbakken totaal bruto 1.200 liter en een ketel totaal bruto 300 liter inhoud. In 1818 werd 900 liter jenever geproduceerd en f 79 aan fabricagerecht betaald. Er waren twee werknemers. De stokerij aan de Hoogbrug[ge]straat nr. 30 was op 21-6-1829 in werking. Op hetzelfde adres was ook een brouwerij gevestigd. De bierbrouwerij beschikte in januari 1823 over een ketel bruto 2.220 liter, een roerkuip bruto 2.391 en netto 2.260 liter, een klaarkuip bruto 4.473 liter en twee koelschepen respectievelijk bruto 2.504 en 1.780 liter inhoud.
 27. Een stokerij met vijf beslagbakken totaal bruto 3.000 liter en twee ketels totaal bruto 800 liter inhoud. Een stokerij van de weduwe van Francis Geurts aan de Regtstraat nr. 164 was op 21-6-1829 niet in werking.
 28. Een stokerij met vier beslagbakken totaal bruto 6.100 liter inhoud.
 29. Een stokerij met vier beslagbakken totaal bruto 2.500 liter en twee ketels totaal bruto 1.000 liter inhoud. Een tweede stokerij met vier beslagbakken totaal bruto 2.400 liter en twee ketels totaal bruto 1.000 liter inhoud. In 1818 werd 9.300 liter jenever geproduceerd en f 784 aan fabricagerecht betaald. Er waren drie werknemers. Op 21-6-1829 was de stokerij Achter het Vleeshuis nog in werking. Op 14-1-1823 stond aan de Marktstraat nr. 1669 een bierbrouwerij van Lambertus Godding.
 30. Grauwels p. 129 vermelde een landbouwer/likeurstoker Habets die in najaar 1813 150.000 kilo suikerbieten had geoogst die onverkoopbaar bleken. In 1818 een stokerij met zes beslagbakken totaal bruto 8.000 liter en een ketel bruto 1.400 liter inhoud. De op 21-6-1829 vermelde stokerij van ene Habets op 21-6-1829 aan de Commelstraat nr. 224 was buiten werking.
 31. Een stokerij met zes beslagbakken totaal 4.100 liter en twee ketels totaal bruto 1.200 liter inhoud. In 1818 werd 1.700 liter jenever geproduceerd en f 141 aan fabricagerecht betaald. Er waren twee werknemers. Op 21-6-1829 was de stokerij aan de Wijk Regtstraat buiten werking. Op het adres Wijcker Regtstraat nr. 190 was een brouwerij gevestigd. De bierbrouwerij beschikte in januari 1823 over een ketel bruto 3.830 liter, een roerkuip bruto 4.077 en netto 3.860 liter, een klaarkuip bruto 3.260 liter en twee koelschepen respectievelijk bruto 3.057 en 2.079 liter inhoud.
 32. Een stokerij met vier beslagbakken totaal bruto 2.300 liter en twee ketels totaal bruto 700 liter inhoud. In 1818 2.900 liter jenever geproduceerd en f 236 aan fabricagerecht betaald. Er waren twee werknemers. In 1823 stond aan de Tongersche straat nr. 344 een bierbrouwerij. De bierbrouwerij beschikte in januari 1823 over een ketel bruto 3.300 liter, een roerkuip bruto 3.600 en netto 3.440 liter, een klaarkuip bruto 3.563 en twee koelschepen respectievelijk bruto 1.888 en 1.848 liter inhoud.
 33. Een stokerij met drie beslagbakken totaal bruto 1.500 liter en een ketel bruto 300 liter inhoud. In 1818 2.100 liter jenever geproduceerd en f 294 aan fabricagerecht betaald. Er waren twee werknemers. Op 21-6-1829 een branderij van Ant. Heyneman aan de Hoenderstraat in werking.
 34. Een stokerij met zes beslagbakken totaal bruto 4.300 liter en twee ketels totaal bruto 700 liter inhoud. In 1818 14.600 liter jenever geproduceerd en f 1.211 aan fabricagerecht betaald. Er waren twee werknemers. Op 21-6-1829 had Christiaan Heuvels een stokerij aan de Grachtstraat(?) nr. 93.
 35. Een stokerij met twee beslagbakken totaal bruto 800 liter en een ketel bruto 300 liter inhoud. In 1823 een bierbrouwerij aan de Brusselschestraat nr. 908. De bierbrouwerij beschikte in januari 1823 over een ketel bruto 2.820 liter, twee roerkuipen respectievelijk bruto 5.146 en 2.397 en netto respectievelijk 4.900 en 2.140 liter en twee koelschepen respectievelijk bruto 3.651 en 2.194 liter inhoud. Bij opmerkingen staat 'vernietigd'.
 36. Een stokerij met zeven beslagbakken totaal bruto 4.300 liter en twee ketels totaal bruto 700 liter inhoud. In 1818 werd 3.500 liter jenever geproduceerd en f 316 betaald aan fabricagerecht f 317. Er waren twee werknemers. Op 21-6-1829 was de stokerij aan de Brusselschestraat nr. 550 in werking.
 37. Een stokerij met negen beslagbakken totaal bruto 5.700 liter en twee ketels totaal bruto 500 liter inhoud. In 1818 werd 7.200 liter jenever geproduceerd en f 671 betaald aan fabricagerecht. Er waren drie werknemers. Op 21-6-1829 was de stokerij aan de Boschstraat nr. 1256 nog in werking. In 1837-1838 waren er geregeld botsingen met de dienst accijnzen onder meer vanwege het weigeren een tussentijdse peiling toe te staan, in 1838 vanwege het bezit van een in

- werking zijnde geheime stokerij en in 1841 vanwege de illegale vervoer van gedistilleerd.
38. Een stokerij met zeven beslagbakken totaal bruto 5.700 liter en twee ketels totaal bruto 1.700 liter inhoud. In 1818 werd 3.700 liter jenever geproduceerd en f 297 betaald. Er waren twee werknemers. De stokerij van Jan Pi(e)ter Nelissen aan de Boschstraat was op 21-6-1829 buiten werking. Ene Joannes Nelissen had in 1823-1925 een bierbrouwerij aan de Kleine Grachtstraat nr. 1690. Bij opmerkingen staat vernietigd.
39. Een stokerij met acht beslagbakken totaal bruto 16.800 liter en drie ketels totaal bruto 3.600 liter inhoud. Een tweede Stokerij met twee beslagbakken totaal bruto 2.000 liter. In 1818 werd 17.300 liter jenever geproduceerd en f 1.557 betaald aan fabricagerecht. Er waren drie werknemers. f 1.557 en drie werknemers. Een derde stokerij met twee ketels totaal bruto 2.900 liter inhoud. In 1823 werd een bierbrouwerij van Jan Petrus Nypels vermeld aan de Plankstraat nr. 107, in 1825 overgegaan naar Michiel Marres. De stokerij van Nyst Nicolaas Nijpels aan de Helstraat nr. 93 was op 21-6-1829 in werking. Dezelfde persoon beschikte in 1823-1826 ook over een bierbrouwerij aan de Helstraat nr. 933.
40. Een stokerij met vijf beslagbakken totaal bruto 2.200 liter en twee ketels totaal bruto 600 liter inhoud.
41. In 1797 beschikte de stokerij tussen de Kaleminkstraat en Ruitery/Grachtjestraat nr. 286 in Wijk onder meer over zes koperen ketels met helmen, zes koelvaten, 32 beslagkuipen en een beslagkuij over gist. Om de jenever te kunnen opslaan, bevonden zich in de grond zes 'bouwvaten', twee beste spoelingsbakken, drie jeneervaten en twee 'boerebakken' (Archief Suringar inv.nr. 102, GAM). In 1818 een stokerij met 24 beslagbakken totaal bruto 41.400 liter en drie ketels totaal bruto 6.400 liter inhoud. Er werd 19.600 liter jenever geproduceerd en f 3.020 aan fabricagerecht betaald. Er waren drie werknemers. Op 21-8-1817 werd de brandewijnstoker Johan Rouffaer(1780-1834) tot lid van de Kamer van Koophandel benoemd. Op 21-6-1829 was de stokerij van Carel Gerard en Co. Rouffaer op Wijk nr. 286 buiten werking. Volgens Jansen nam in 1732-'3 Arnoldus Rouffaer de stokerij van Benjamin Jamin over. Deze Rouffaer komen we tot 1756 als stoker tegen in Maastricht. Of de stokerij die in 1818 aanwezig was, een voortzetting is van het bedrijf uit 1732-3 is mij niet gebleken. In 1782 wordt een vennootschap opgericht tussen Arnold Rouffaer Janszoon(1748-1818) en Ferdinand Bussen. Rouffaer was de geldschieder, Bussen de feitelijke stoker. In 1806 stapte Bussen uit de firma zij het dat hij gedurende enkele jaren aanbleef als technisch adviseur. De spoeling werd verkocht aan veehouders waarmee contracten (d.d. 29 mei 1794) werden afgesloten. In 1800 bleek dat al geruime tijd niet was gebrand, vermoedelijk als gevolg van stillegging vanwege overheidsmaatregelen. Afnemers van de spoeling in 1800 waren onder meer Marcelis en Nicolas Tilly en Gerard Paulissen.
42. Een stokerij met vijf beslagbakken totaal bruto 2.400 liter en twee ketels totaal bruto 600 liter inhoud. Een tweede stokerij met vier beslagbakken totaal bruto 1.700 liter en twee ketels totaal bruto 600 liter inhoud. In 1818 werd 8.600 liter jenever geproduceerd en f 723 aan fabricagerecht betaald. Er waren drie werknemers. Een derde stokerij met vijf beslagbakken totaal bruto 2.300 liter inhoud.
43. Een stokerij met twee beslagbakken totaal bruto 1.300 liter en twee ketels totaal bruto 800 liter inhoud. In 1818 werd 3.300 liter jenever geproduceerd en f 282 aan fabricagerecht betaald. Er waren twee werknemers. Op 21-6-1829 was de stokerij aan de Kleinegracht nr. 1675 buiten werking. Op hetzelfde adres was in 1823-1825 ook een bierbrouwerij gevestigd. De bierbrouwerij beschikte in januari 1823 over een ketel bruto 3.750 liter, een roerkuij bruto 3.748 en netto 3.540 liter, een klaarkuij bruto 3.020 liter en twee koelschepen respectievelijk bruto 2.430 en 2.270 liter inhoud.
44. Een stokerij met 18 beslagbakken totaal bruto 22.300 liter en drie ketels totaal bruto 6.500 liter inhoud. Een tweede stokerij met twaalf beslagbakken totaal bruto 19.300 liter en drie ketels totaal bruto 6.500 liter inhoud. In 1818 werd 37.400 liter jenever geproduceerd en f 5.197 aan fabricagerecht betaald. Er waren vier werknemers. Een derde stokerij met twaalf beslagbakken totaal bruto 19.300 liter en drie ketels totaal bruto 6.500 liter inhoud. Op 21-6-1829 was de stokerij op Wijk nr. 229 in werking. In 1841 was deze stoker nog steeds actief.
45. Een stokerij met acht beslagbakken totaal bruto 6.800 liter en twee ketels totaal bruto 1.400 liter inhoud. In 1818 werd 12.800 liter jenever geproduceerd en f 1.168 aan fabricagerecht. Er waren drie werknemers. De stokerij van de weduwe Stielen aan de Steinebrug nr. 896 was op 21-6-1829 buiten werking. Hendrik Stielen had op 21-6-1829 een stokerij aan de Tongerenstraat 325 een stokerij en een bierbrouwerij.
46. Een stokerij met dertien beslagbakken totaal bruto 20.000 liter en twee ketels totaal bruto 3.400 liter inhoud. In 1818 werd 18.600 liter jenever geproduceerd en f 2.626 aan fabricagerecht betaald. Er waren drie werknemers. Een tweede stokerij met zeven beslagbakken totaal bruto 11.300 liter en twee ketels totaal bruto 2.900 liter inhoud. Op 21-6-1829 een stokerij in werking aan de Jodestraat nr. 558. Op hetzelfde adres was ook een bierbrouwerij gevestigd. De bierbrouwerij beschikte in januari 1823 over twee ketels respectievelijk bruto 3.240 en 1.940 liter, drie roerkuijpen respectievelijk bruto 4.252, 2.231 en 1.908 liter en respectievelijk netto 4.220, 2.180 en 1.820 liter en drie koelschepen respectievelijk bruto 3.082, 1.924 en 1.089 liter inhoud.
47. Een stokerij met zes beslagbakken totaal bruto 2.500 liter en twee ketels totaal bruto 600 liter inhoud. In 1818 werd 3.900 liter jenever geproduceerd en f 332 betaald aan fabricagerecht. Er waren twee werknemers.
48. Een stokerij met acht beslagbakken totaal bruto 11.600 liter en een ketel bruto 1.200 liter inhoud.
49. Archief Kamer van Koophandel inv.nr. 13 (GAM).
50. Provinciaal Archief verbaal 19-6-1829, no. 26) en Archief Kamer van Koophandel inv.nr. 72 (Gemeentearchief Maastricht). Adreslijst van fabrieken, trafieken enz. te Maastricht gedateerd 21-6-1829.
51. Aa, A.J. van der. *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden*. Jacobus Noorduy. Gorinchem, 1846, deel 7, letters L-M, blz. 545.
52. Maenen, A.J. Fr. *Petrus Regout 1801-1878. Een bijdrage tot de soc.-econ. geschiedenis van Maastricht*. Nijmegen, 1959, p. 443.

